Ára: 200 FORINT

68. évf. 7. szám 2013. április 15. Ijjár 5. 5773.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot.
Technikai számunk: 0358

„Örömmel lépek be az igazi tisztták közé”

Átadták az idei Radnóti Miklós Antirasszista Díjakat

Tizenharmadik alkalommal adományozta oda jeles közéleti személyiségeknek az általa 2000-ben alapított Radnóti Miklós Antirasszista Díjat a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége. Az ünnepélyt a budapesti XIII. kerületi Radnóti Miklós Művelődési Központban tartották március 21-én. Azon a napon, amelyet az ENSZ 1966-ban az Antirasszizmus Világnapjának nyilvánított a hat évvel korábbi, vérfürdőbe torkollott apartheidellenes dél-afrikai tüntetés áldozatainak emlékére.

Kiállásukkal, példamutató magatartásukkal, egész munkájukkal hitet tettek az antirasszizmus mellett – mutatja be *Juszt László* műsorvezető, korábbi díjazott a Radnóti Miklós Antirasszista Díj idei kitüntetettjeit. Az érintettek a színpadon ülnek. Az ugyancsak Radnóti Miklósról elnevezett művelődési központ nézőtere zsúfolásig megtelt. Annak ellenére, hogy – amint a műsorvezető a 2009-ben szintén kitüntetett *Regős István* tavalyi szavait idézi – nincs sok ok ünnepelni, mert ismét nyilvánosan fellépek az újnácik, és ma megint bátorság kell ahhoz, hogy az ember állást foglaljon az egyenlőség eszméje mellett.

Kardos Péter főrabbi és Szebik Imre püspök

Juszt az egyetemi hallgatók dacos fellépését említi. A fiatalokét, akik a minap kis cédulákkal árasztották el az ELTE épületét, tiltakozva az intézményben elharapózó szélsőjobboldali megnyilvánulások ellen. „Nem vagyok jobbikos, sem fideszes – de azért használhatom a büfét?” – talán e levélkére morajlik fel legvidámabban a hallgatóság. Mintha a sok ember mind azt gondolná: hála az Örökkévalónak, akadnak a fiatal generációból, akik nyíltan hallatják a hangjukat, amikor szükség van rá.

„Én dolgozni akarok. Elegendő harc, hogy a múltat be kell vallani.” *Hegedűs D. Géza* színművész, szintén Radnóti-díjas, szuggesztíven szavalja el József Attila A Dunánál című versét. Azét a 46 éve halott, magyar költőóriását, akinek a szobrát most el akarják a helyéről mozdítani.

A vendégeket *Hanti Vilmos,* az est házigazdája, a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetségének (MEASZ) elnöke köszönti. A médiatámogatók mellett megemlíti *Zoltai Gusztávot,* a Mazsihisz–BZSH ügyvezető igazgatóját, a korábban kitüntetett *Gordon Gábort,* Az Élet Menete Alapítvány elnökét, *Tóth József* XIII. kerületi polgármestert, aki a rendezvény mellé állt. Nagy szükség volt az új helyszínre, mert három éve *Kövér László* házelnök kitiltotta a díjátadó ünnepséget az annak addig otthont adó Parlament épületéből – teszi hozzá Hanti. Amikor a díjat 2000-ben megalapították, álmukban sem gondolták volna, hogy hamarosan nemcsak a rasszizmus, hanem az antidemokrácia ellen is fel kell majd lépni.

2012. február 2-án a szövetség is tüntetett az Új Színház előtt a szélsőjobboldali vezetőség friss kinevezését követően, amelyről a kormány által támogatott budapesti főpolgármester, *Tarlós István* döntött. Ezután a MEASZ kapcsolatai a kormánnyal befagytak. Visszavonták a támogatás ígéretét az Auschwitz-Birkenauba utazó fiataloktól, miközben Szegeden nyári újfasiszta tábort pénzeltek legalább négy kormányzati forrásból – mondja Hanti Vilmos.

A Magyar Távirati Iroda szakmaisággal és emberséggel összeegyeztethetetlen módon *Gyöngyösi Márton* jobbikos politikus lakossági fórumára mozgósított. Az idei Táncsics-díjasok között közismerten rasszista személy is volt, ezért néhányan visszaadták az újságíróknak járó magas állami elismerést. Március 15-e ily módon nem lehetett a sajtószabadság és a szabad választás ünnepe. Jelenleg a szélsőjobb szakértője alkotmánybíróként ténykedhet. Hová jutottunk? – teszi fel a kérdést a MEASZ elnöke. Mégis bízik abban, hogy mind több ember fog ellenállni a rasszizmusnak és az antidemokratikus törekvéseknek. Ennek szellemében kér fel két, korábban Radnóti-díjjal kitüntetett vallási vezetőt, mondják el gondolataikat.

Először *Szebik Imre* evangélikus püspök beszél arról, hogy 1989 óta részt vesz a zsidó–keresztény párbeszédben, amiért a Radnóti-díjat is kapta. Nemcsak a dialógust tartja fontosnak, hanem azt is, hogy vigyázzunk egymás méltóságára, hiszen minden ember Isten képmása. „Ahogy a világ egyik nagy tanítója, ha tetszik, bölcs rabbija, Jézus is tanította: amit akartok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, azt cselekedjétek velük” – mondja a püspök. Ehhez kíván örömet, áldást és a Teremtő jelenlétét mindenki életében.

„Jó itt lenni – kezdte szónoklatát *Kardos Péter* főrabbi, az Új Élet főszerkesztője, aki 2005 óta Radnóti-díjas kitüntetett. – Jó együtt lenni, hogy egymást biztatva, vigasztalva reményt öntsünk egymásba.” A zsoltáros szavait idézi: „Milyen szép, milyen kellemes, amikor testvérek vannak együtt.” – „Közben kint esik az eső. Az időjárás-kutatóktól tudjuk, elszíneződése a környezetszennyezés jele. Amikor pedig barna eső hullik, akkor szellemi környezetszennyezés piszkítja a világot. És ez az eső ma már zuhog.”

Kardos főrabbi elmeséli egy torokszorító élményét. Az eseménynek néhány hete volt tanúja. Németországból küldöttség érkezett, egykori náci tömeggyilkosok unokái. Sorra vallottak színt a velük találkozó túlélők előtt. „Mein Opa (az én nagypapám) – hangzott fel újra és újra. Mein Opa – az én nagypapám volt, aki a villanykerítéseket tervezte a lágerek köré. Mein Opa – az én nagypapám építette a krematóriumokat. Az első megszólaló minduntalan sírva fakadt, a másik elcsukló hangon suttogta, egy hölgy németes fegyelmezettséggel, pattogósan kezdte: mein Opa. És: bocsássatok meg. Egyetlenegyszer sem hangzott el, hogy „parancsra tette”. Aztán mindkét oldalon kitört a sírás, majd a vendégek és a vendéglátók egymás nyakába borulva összeölelkeztek. Kardos főrabbinak, aki maga is túlélő, akkor is a zsoltárköltő szavai jutottak az eszébe: „Milyen szép, milyen kellemes, ha testvérek vannak együtt.”

A szónok zárlatként ismét megemlíti az odakint zuhogó „barna esőt”. De az elhangzottak után érezni, amíg az olyan esetek, amilyet a főrabbi az imént egyszerűen, mégis nagy láttató erővel mondott el, megtörténnek, van remény és vigasz.

Kulka János színművész, tavalyi díjazott olvassa fel az elsőként kitüntetett személyiség, *Peter Weiss,* Szlovákia nagykövete laudációját. Weiss a Radnóti Miklós Antirasszista Díj idei különdíjasa. Majd *Zsolnai Júlia* színművész magával ragadó szavalata következik – Heltai Jenő Szabadság című költeményét adja elő. „Míg több jut egynek, másnak kevesebb, / Nincs még szabadság, éget még a seb. / Amíg te is csak másnál szabadabb vagy, / Te sem vagy még szabad, te is csak... / Gyáva rab vagy.” Ostorként csattannak a mondatok. Ellenpont Radnóti Miklós Nem tudhatom című verse; *Garai Róbert* előadása simogatóan lágy, élményszerű, hangulatfestő.

A díjátadás következő körében *Drucker Tibor* holokauszttúlélő, a Holokauszt Emlékközpont közalapítványának kuratóriumi tagja veszi át a kitüntetést. Ő az, aki személyesen utazott el Kanadába, hogy Finta Imre csendőr századost megvádolja az általa elkövetett háborús bűnökkel, és aki nyomon követte Prohászka Ottokár antiszemita ténykedését. Majd *Farkasházy Tivadar,* a Hócipő főszerkesztője következik, matematikus és közgazdász, elkötelezett humanista, aki tizenegy értelmiségi találkozót szervezett szárszói nyaralójában. Utána *Horváth János,* a parlament 92 éves korelnöke távollétében elhangzik: mint jobboldali közéleti személyiség mutat példát emberségből. Kisgazda politikusként a nyilasok 1944-ben halálra ítélték. *Kerecsényi Zoltán,* a MEASZ honlapjának, az antifasiszta.hu internetes oldalnak a szerkesztője Pápán él, ahol fáradhatatlanul dogozik céljaiért, többek között a keresztény–zsidó párbeszéd előmozdításán. Ő Bajcsy-Zsilinszky Endre emlékének egyik leghívebb őrzője is.

„Ikrek hava.” Aki látja és hallja a tavalyi díjazottak egyike, *Keres Emil* előadását, valóságos csoda tanúja. A 88 éves, ősz bozontú, reszketeg színművész szinte átváltozik azzá a rémült kisfiúvá, akinek monológját, Radnóti Miklós önéletrajzi írását előadja. „Mikor múlik el a gyerekkor? S mikor az ifjúság? S az élet? Észre se venni.”

Összeszorul a szív.

Ismét díjazottak és laudációk következnek. *Kiss Péter* volt miniszter, MSZP-s képviselő után *Lebovits Imre* túlélő, egyetemi docens, volt főigazgató, a MEASZ alelnöke, aki Zsidómentők címmel könyvet is írt a jelzett témáról. A Magyar újságírók Országos Szövetsége mint szervezet kapja meg a díjat, amelyet az elnök, *Tóth Károly* vesz át. A MÚOSZ-t Mikszáth Kálmán alapította 1896-ban, Budapesti Újságírók Egyesülete néven. A szövetség a különböző szakosztályaiban aktívan fellép mindenféle diszkrimináció elleni harcban – mondja Kulka János.

(Folytatás a 2. oldalon)

„Kár vesződni a holokausztagadással, amikor a helyét már régen átvette a holokausztelhelyezés.” (TGM)

Klubot nyitott Az Élet Menete Alapítvány

„Az élet erősebb, mint a halál” – mondta *Ilan Mor* izraeli nagykövet, amivel jól jellemezte Az Élet Menete Alapítvány hitvallását. Az alapítvány tevékenysége sokrétű: megemlékezések, demonstrációk szervezésén kívül számos oktatási programot is működtet, nagyon sok emberrel, szervezettel van kapcsolatban a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből. „Szükségünk volt egy állandó otthonra” – hangsúlyozta *Gordon Gábor,* az alapítvány kuratóriumának elnöke beszédében, melyben megköszönte a sok támogatást, biztatást mások mellett a megjelentektől, akik nélkül véleménye szerint mindez aligha sikerülhetett volna. A klub megnyitásával lehetőségük nyílik arra, hogy önkénteseikkel állandó kapcsolatot tartsanak, és programjaikkal egyre több és több embert érjenek el. Az alapítvány munkáját nagyon sokan ismerik, elismerik. Fontosnak tartották, hogy személyesen is ott legyenek az avatón többek között: holokauszttúlélők, akik a teremben a főhelyeken foglaltak helyet, *Schweitzer József* nyugalmazott országos főrabbi, több művész barát: *Bródy János, Székhelyi József, Gálvölgyi János, Hegedűs D. Géza, Jávori Ferenc Fegya, Heller Tamás, Szita Szabolcs,* a HDKE igazgatója, *Szeszler György,* a Muszoe elnöke, *Szabó György,* a Mazsök elnöke, *Kardos Péter* főrabbi, *Fekete László* főkántor, *Radnainé Fogarasi Katalin* főosztályvezető a Miniszterelnökség, valamint a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság képviseletében, *Horváth Csaba,* az MSZP alelnöke s egyben fővárosi frakciójának vezetője, *Horovitz Tamás,* a debreceni hitközség elnöke, *Deblinger Eduárd,* az ortodox hitközség elnöke, *Németh Sándor,* a Hit Gyülekezetének vezető lelkésze és még sokan mások. Az USA nagykövete, *Eleni Tsakopoulos Kounalakis* és Izrael nagykövete, Ilan Mor kiemelték, mennyire fontos szerepet vállal Az Élet Menete Alapítvány a magyar társadalomban. A két diplomata további támogatásáról biztosította az alapítvány vezetőit, akikről – és persze az önkéntesekről is – nagy elismeréssel szóltak. *Zoltai Gusztáv,* a Mazsihisz ügyvezető igazgatója közölte: „Továbbra is mindenben számíthatnak rám és az általam vezetett zsidó hitközségre ezek a lelkes fiatalok.”

Verő Tamás rabbi felkért vendégekkel: Schweitzer professzorral, Németh Sándor lelkésszel és *Forgács János* holokauszttúlélővel közösen helyezte el a helyiség ajtófélfáira a mezuzatekercseket. Az ezt követő fogadást közös koccintás zárta.

Barátok közt. Németh Sándor, Schweitzer József, Ilan Mor

9 770133 350099 13007

DON-KANYAR 70

Petschauer Attila tiszteletére is sokszor játszották a Himnuszt

„Menteni, magyarázni nem tudjuk, ami történt; de bevallani, elmondani igen. S e nemzedéknek az lesz a feladata.”
(Márai Sándor)

A magunk mögött hagyott 2012-es esztendő sportrajongóinak legkiemelkedőbb eseménye volt a londoni olimpia. A nyár folyamán a magyar eredményekért szurkolt az egész ország, s amikor sikerült valamely sportolónknak a legfényesebb érmet megszereznie, könnyes szemmel hallgattuk a Himnuszt. Senki sem ütközött meg azon, hogy ezek a lányok és fiúk egy csapásra a nemzet kedvencei lettek. Megkaptak mindent: elismerést, népszerűséget, tekintélyes summát, kitüntetést. Az olimpiai sportsikerek egy életre meghatározzák a bajnok további sportolói és civil pályafutását. Életük végéig, sőt azon túl is egy nemzet megbecsülése, hálája övezi teljesítményüket. Büszkék vagyunk rájuk, hiszen dicsőséget szereztek Magyarországnak.

Volt azonban a történelemnek egy olyan fekete korszaka, amikor ezek a sportsikerek még arra sem voltak elegendőek, hogy valaki saját életét meg tudja óvni. Erről szól a 70 éve meggyilkolt kétszeres kardvívó olimpiai bajnok, Petschauer Attila élete és halála. A napokban emlékeztünk meg az ugyancsak 70 éve elhunyt Rejtő Jenőről. Ha összehasonlítjuk a közel hasonló korú két személy életpályáját, abban sok párhuzamos elemet találunk. Mindketten az ún. pesti zsidó középosztály tagjaként vonzódtak a sporthoz, az értelmiségi lét hírnevet és megbecsülést biztosító köréből ragadta ki őket a történelem. Mindketten Nagykátára kaptak behívót, s innen vitték őket a keleti frontra. Attila megaláztatása súlyosabb és hosszabb időtartamú volt, míg végül közel egy időben, egymáshoz közel pusztultak el Ukrajnában. Rejtő Jenőt irodalmi munkássága, Petschauer Attilát sportsikerei okán tiszteli és becsüli az utókor. Mindkettőjük sorsa egyfajta mementó: nagy baj lehet azzal a nemzettel, amelyik nem tudja megbecsülni azon fiait, akik érte átlagon felül sokat tettek.

Petschauer Attila 1904. december 14-én született Budapesten. 1914–1923 között a Madách Gimnázium tanulója volt. Ennek a patinás alma maternek olyan diákjai voltak és az Attila utáni években lettek – hogy csak az élsportolókat emeljem ki –, mint az aranylabdás Albert Flórián, a többszörös olimpiai bajnok Kárpáti György, Kiss Gergely, a gerelyhajító olimpiai aranyérmes Német Angéla. A „szellem bajnokai” közül néhányan: Kertész Imre, Hóman Bálint, Bacsó Péter.

Petschauer Attila a Nemzeti Vívó Club versenyzőjeként 1924–1932 között káprázatos sportsikereket ért el. 1912-től, nyolcéves korától kezdett el vívni, majd 1921-től a legendás edző, Santelli Italo lett a mestere. 1923-ban – mindössze 19 évesen – az Európa-bajnokságon egyéniben harmadik lett. Az 1928-as amszterdami és az 1932-es Los Angeles-i olimpián a győztes kardcsapat tagja volt. Egyéniben Amszterdamban második, Los Angelesben pedig ötödik helyezést ért el. Az Európa-bajnokságokon 1930-ban Liège-ben és 1931-ben Bécsben a bajnokcsapat tagja volt. Egyéniben 1926-ban Budapesten és 1930-ban Liège-ben második, 1925-ben Oostendében és 1929-ben Nápolyban második, 1931-ben Bécsben harmadik lett. 1925-ben, 1929-ben, 1933-ban hazai egyéni bajnok, 1930-ban a nemzeti bajnokságot megnyerő csapat tagja volt.

„Ő volt az örök második. A nagy rivális, a mindenkori várományos. Csapatversenyek hőse, csapattagként erősebb, mint párharcban önmagáért. Sok szép és igazán nagy versenyt nyert, a világ minden nagy vívóját megverte néhányszor. Ő volt a sztár a versenyeken, a látványosság, a közönségsiker, fergeteges tapsok aratója, szinte kacagva vívott, kezében dalolt a kard. Jókedvében néha a legkomolyabb versenyeken is mintha parodizálta volna a vívást, az ellenfelet. Humora átütött a maszkon és ott táncolt pengéje hegyén. Az 1920-as évek második és a harmincas évek első felében Petschauer Attila egyike volt a világ legjobb kardvívóinak és tagja volt a világ legjobb vívócsapatának.”

Nevezetes és sporttörténeti adalék, hogy pályafutása legemlékezetesebb alakítását az 1928-as amszterdami olimpián nyújtotta. A magyarok legnagyobb riválisának számító olasz válogatott minden tagját legyőzte, s ezen az olimpián az öt nemzet képviselői ellen vívott 20 mérkőzéséből mindet győzelemmel abszolválta. Míg csapattársa, Fuchs és Kabos a kard mesterei, Attila a kard művésze volt. *„Mozgását párducszerű könnyedség, klasszikus szépség és tökéletesség jellemezte. Támadó, kiismerhetetlen stílusú vívó volt, a váratlan lerohanás (fless) továbbfejlesztője, legkiválóbb képviselője. Igazi csapatember volt: 1928–32 között összesen 25 válogatott mérkőzésen indult, és szinte valamennyi mérkőzését megnyerte. Egyéni versenyeken azonban általában a 2., 3. helyen végzett. Petschauert tartották a korabeli kardversenyek csillagának, vívása mindig látványos, közönségcsalogató volt.”*

Petschauer Attila viszonylag fiatalon, 28 évesen vonult vissza az aktív sportolástól. 1923–25 között a budapesti jogakadémián tanult, majd az 1925–32-es években banktisztviselőként dolgozott. Az 1932-es Los Angeles-i olimpia után rövid ideig az amerikai filmiparban próbálkozott, de ez a kísérlete nem járt szerencsével. Hazatérte után az Est-lapoknál sportújságíró lett. Törzshelye a Fészek, az Otthon és a New York kávéház, itt írta tudósításait, tárcáit, humoreszkjeit. Gyakran fogalmazott színikritikákat, a pesti bohémvilág kedvelt alakja volt, otthonosan mozgott a legmagasabb körökben, többek között a kormányzó fiát, ifj. Horthy Miklóst is a barátjának mondhatta.

Egy alkalommal Pesten igazoltatták, s mivel nem voltak nála a mentességet bizonyító iratok, 1942-ben a zsidótörvények értelmében munkaszolgálatra szóló behívót kézbesített neki a posta. Amikor Nagykátán Muray Lipótnál jelentkezett, s jelezte, hogy a Signum Laudis kitüntetéssel rendelkezik, a szadista alezredes az egész tábor előtt alázta meg. A törvény szerint ezzel a kitüntetéssel rendelkezők mentesültek a behívó alól. *„A nemzet kedvence volt, akit nemzete nyomorultul magára hagyott: a válságos időkben egyetlen mentora sem akadt…”* Nagykátán pár hetes „kiképzés” – árokásás valahol Nagykáta és Egreskáta között – után a keleti frontra vezényelték. Egy ukrajnai munkatáborban az egyik sorakozó alkalmával Cseh Kálmán honvéd alezredes, táborparancsnok felismerte. Cseh 1928-ban ugyancsak olimpikon volt, csak hát nem ért el olyan sikereket, mint sporttársa. Ez a találkozó megpecsételte az olimpiai bajnok sorsát. Az alezredes arra biztatta a keretlegényeket, hogy az „úrfinak” mutassák meg, hogy „hol lakik a Jóisten”. Egymást követték a megaláztatások, kínzások. Egy későbbi birkózó olimpikon, Kárpáti Károly szemtanúja volt az eseményeknek:

„Az őrség – keretlegények – odakiáltottak Petschauernek: Te olimpiai érmes vívó… lássuk, tudsz-e fára mászni? A kemény hideg tél ellenére ráparancsoltak, hogy vetkőzzön le, és úgy másszon fel a fára. Majd az őrök megparancsolták neki, hogy kukorékoljon, miközben vízzel locsolták. Nem sokkal ezután a hidegtől halálra fagyott.”

A Magyar Olimpiai Bizottság a Farkasréti temetőben emlékére jelképes síremléket állított. Az ezredforduló után elterjedt a hír, hogy a tábor közelében megtalálták Attila földi maradványait. A hozzátartozók Izraelben szerették volna eltemetni rokonukat, mondván, hogy Magyarország megtagadta, megölte azt az embert, aki korábban oly sok dicsőséget szerzett a nemzetnek. Később kiderült, hogy a „fellelés” hírlapi kacsa volt. Szabó István a Napfény íze (1999) c. filmjének Ralph Fiennes által alakított Sors Ádám nevű főszereplőjét többek között róla mintázta. 1985-ben az izraeli Zsidó Sporthírességek Csarnoka tagjának választották. Egy rokona, dr. Richard Markowitz kezdeményezésére az USA-ban 1994 óta évente megrendezik a Petschauer Attila Emlékversenyt, amely az Egyesült Államok egyik legrangosabb kardversenyének számít.

1941–44 között az 1911-ben épült nagykátai vásártéri elemi iskola falai között a Muray Lipót alezredes vezette munkaszolgálatos bevonulási központ működött. Az ebben az iskolában tevékenykedő hagyományőrző csapat tagjai vállalták, hogy az intézmény történelmének rájuk hagyott öröksége részeként kutatják, gondozzák Nagykáta zsidó múltját, ezen belül a holokauszt részeként a munkaszolgálatosok és a városban 1944-ben létesített gettó sorsát.

A 2008-ban megjelent Munkaszolgálat a Don-kanyarban c. könyv tartalmazza a Nagykátáról a keleti frontra küldött 101-es századok veszteséglistáját. Ebből tudjuk, hogy szűk egy év alatt 900-an pusztultak el embertelen körülmények között ezekből a századokból. A doni áttörés évfordulóján megrendezett emlékezésre mindig elmentünk. Amikor egy szál virággal a kezükben a hagyományőrzők körbeállták a város második világháborús emlékművét, a talapzatra letett fehér szegfű az elesett nagykátai honvédek mellett Rejtő Jenő, Petschauer Attila és 900 mártír társuk emlékét is megjelenítette. Ezt a gesztust fontosnak tartjuk, mert hisszük és valljuk, hogy tisztelnünk kell a tényeket, és minden körülmények között vállalnunk kell történelmünket.

IRODALOM

Basa László: Egy olimpiai bajnok sorsa. Tápiómenti 2 hetes, 2008. június 8.

Kozák Péter: Petschauer Attila. Nemzeti évfordulóink 2004. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.

Rákos Imre–Verő Gábor: Munkaszolgálat a Don-kanyarban. Ex Libris Kiadó, 2008.

Peterdi–Szepes: Sztárparádé. Sporttörténeti arcképcsarnok. Sportpropaganda.

Egykor nekik szólt a himnusz. Szombat, 2012. november 7.

Petschauer Attila. Decker's Militaria. (internet)

Petschauer Attila. Sófár. (internet)

Az athéni olimpiától Auschwitzig – zsidók a magyar sportban. (internet)

Elfogták Angyal László rákosligeti iskolaigazgatót. 1946. október. Huszadik Század. (internet)

Basa László: Rejtő Jenő Nagykátáról ment a halálba. tapiokultura.hu online újság, 2013. január 1.

Basa László: Hősök és áldozatok. tapiokultura.hu online újság, 2012. január 25.

Basa László: Fegyvertelenül álltak az aknamezőn. Tápiómenti 2 hetes, 2009. április 24.

Időről időre meg kell gyújtanunk az emlékezés lángját. A Honvédelmi Minisztérium honlapja. (www.honvedelem.hu)

Basa László ny. tanár, helytörténész

Körzeti kitekintő

Pécs

A közelmúltban értékes ajándékokat kapott a hitközség.

Gellért B. István személyesen jelent meg, amikor *Stark András* alelnök bemutatta a jelenlévőknek. A számos alkotásáról ismert képzőművész Tekercsek című nagyméretű munkáját adományozta a közösségnek, melyen tóratekercs-töredékek láthatók. A Fürdő utcai díszterem falán tekinthető meg.

Egy pécsi képzőművész csoport tagjának négy festményét, melyek a költő egy-egy versének hatására születtek, a Szeretetotthon Radnóti Miklósról elnevezett közösségi termében helyezték el. Sokan ismerik a történetet, miszerint amikor az egykori túlélőket a Borban lévő bányarabságból nyugat felé terelték, állítólag néhány órára megálltak Mohács parkjában. Ezt örökítette meg Varga Imre szobrászművész Radnóti pihenő pillanatáról készített alkotása, mely ma is sok érdeklődőt vonz.

Mitzki Ervin

Szeged

Szent-Györgyi Albert Nobel-díja átadásának 75. évfordulója alkalmából az elmúlt évben kongresszust rendeztek Szegeden, melyen 9 Nobel-díjas tudós vett részt. Közülük többen is – mások mellett *Aaron Ciechanover* izraeli és *Bert Sakmann* német kutató – megcsodálták az Új Zsinagógát.

Idén az egyetem vendégeként a XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Orvos- és Egészségtudományi Szekciójára érkezett Bert Sakmann fiziológus professzor, aki ezúttal is felkereste hitközségünket feleségével, majd megtekintette székházunk dísztermét és beszélgetést folytatott vallási életükről az őket fogadó elöljárókkal. A véleménycsere során a világhírű tudós élénk érdeklődést tanúsított az újjáéledő antiszemitizmus és rasszizmus tárgykörében, csodálkozását, sajnálkozását fejezte ki, hogy ilyen értékeket, mint a meglátogatott két műemlék, nem támogat jobban az állam, s hogy már hat európai közösségi pályázatát utasították el a rekonstrukciónak. Elmondta, hogy főleg azért látogatott el hozzánk, hogy mint kincset mutassa be feleségének a templomot, és mindenkinek ajánlja idegenforgalmi látványosságként.

L. A.

„Örömmel lépek be az igazi tiszták közé”

(folytatás az 1. oldalról)

Elvették tőle az utcát, de a művei, a szellemisége velünk marad. Gelléri Andor Endréről van szó, akinek a Nyugat fennállásának 25. évfordulójára írt, mókás Állásszerző novelláját Hegedűs D. Géza olvassa fel.

Németh Péter a Népszava főszerkesztőjeként veszi át a Radnóti-díjat. Annak idején ő csinált a Magyar Hírlapból nagy tekintélyű, liberális újságot, napjainkban pedig humanista kiállásával folyamatosan védelmezi egzisztenciájukban fenyegetett munkatársait. *Sas József, a* Mikroszkóp Színpad hajdani igazgatója, a Sasfészek kabaré tulajdonosa a leghatásosabb fegyverrel, a humorral küzd a visszás jelenségek ellen. Kitüntetik a Tolerancia nevű Facebook-csoportot is, amelynek életre hívói *Müller Júlia* és *Zoltai Andrea*. A csoport a modern internetes fórum adta lehetőségeket használja fel a rasszizmus elleni harcban.

Eörsi István Beteljesült próféciák korában című, provokatív versét *Gálvölgyi János* adja elő, majd a színművészhez hasonlóan már szintén Radnóti-díjas *Bródy János* következik a dalaival. József Attila-megzenésítés (Világosítsd fel), saját szerzemény az édesapa emlékére, majd egy dal, amelynek refrénje mindenkit megérint: „Ne törődj vele, hogy mit mondanak, / Az vagy, akinek tartod magad. / Még akkor is, ha szembefúj a szél! / Ne törődj vele, hogy mit mondanak, / Az vagy, akinek tartod magad. / Ne feledd el, hogy szabadnak születtél!” A közönség egy emberként áll fel, és tapsol ritmusosan.

A díjazottak nevében Németh Péter szól néhány szót. Idén visszaadta a Táncsics-díjat, amely eset után *Balog Zoltán* miniszter azt mondta, „legalább megtisztult” a sor. Igen, megtisztult – ismételte Németh Péter. És ő örömmel lép át az igazi tiszták közé: a Radnóti-díjasok társaságába.

Rados Virág

Meghívó

a Budapesti Zsidó Hitközség közgyűlésére
2013. május 9. (csütörtök)
16 órára
a Budapest VII., Síp u. 12. sz. II. emeleti Dísztermébe

Nyitóima
Napirendi pontok:

1. **Beszámoló a BZSH 2013. évi költségvetésének eddigi végrehajtásáról. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató.**
2. **A BZSH 2012. évi zárszámadásának megvitatása és határozathozatal. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató.**
3. **Egyéb ügyek**

Záróima

Hittestvéri üdvözlettel:

Tordai Péter elnök — **Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató**

Meghívó

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének Közgyűlésére
2013. május 12. (vasárnap)
10 órára
a Budapest VII., Síp u. 12. sz. II. emeleti Dísztermébe

Nyitóima
Elnöki megnyitó
Napirendi pontok:

1. **Beszámoló a Mazsihisz 2013. évi költségvetésének eddigi végrehajtásáról. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató.**
2. **A Mazsihisz 2012. évi zárszámadásának megvitatása és határozathozatal. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató.**
3. **Egyéb ügyek**

Záróima

A közgyűlés legfeljebb délután 2 óráig tart, amennyiben ezen időpontig nem sikerül a kitűzött napirendi pontokat megtárgyalni, úgy a következő közgyűlésen hozunk azokról határozatot.

Hittestvéri üdvözlettel:

Dr. Feldmájer Péter elnök — **Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató**

Time: Kivándorláson gondolkodnak a magyar zsidók

A haldokló gazdasággal párosuló újjáéledő antiszemitizmus miatt sok magyar zsidó azon tűnődik: vajon nem most kellene-e elhagyni az országot.

Már maga a kérdés feltevése is furcsának tűnhet, hiszen Budapesten él Közép-Európa legnépesebb – becslések szerint 100 ezer főt számláló – zsidó közössége. Zsinagógák tucatjai, imaházak, művészeti galériák, borbárok és zsidó közösségi központok működnek a magyar fővárosban. Most azonban a hanyatló gazdaság és a növekvő antiszemitizmus miatt egyre több zsidó távozik Magyarországról vagy gondolkodik az ország elhagyásáról. A ténylegesen emigrált zsidók száma azonban még viszonylag alacsony – a Mazsihisz becslése szerint tavaly ezren távoztak. Facebook-fórumokon, zsinagógákban és zsidó társaságokban azonban mégis felvetődik a kérdés: „Itt az idő az ország elhagyására?”

Ennek sajnos van is alapja: júniusban egy budapesti utcán *Schweitzer József* nyugalmazott főrabbival egy férfi közölte: gyűlöl minden zsidót. Októberben két férfi megtámadta *Kerényi András* zsidó vezetőt. A támadók gyomorba rúgták, és obszcén szavakkal illették. Mikor a Kerényit bántalmazó férfiakat letartóztatták, egy online rádióállomás a támadást dicsőítette, és azt „a mindennapos zsidó terrorizmusra adott válasznak” nevezte. Decemberben *Lenhardt Balázs* független parlamenti képviselő egy anticionista tüntetés során izraeli zászlót égetett a Külügyminisztérium előtt – az egyik résztvevő azt kiáltotta: „Auschwitzba minden zsidóval!” Az elmúlt hónapokban zsidótemetőket dúltak fel, holokausztemlékműveket gyaláztak meg, és horogkereszteket festettek zsinagógafalakra. Március 14-én az Eötvös Lóránd Tudományegyetem professzorai irodájuk ajtaján a következő szöveggel ellátott matricákat találtak: „Zsidók! Az egyetem a miénk, nem a tiétek! Adjátok meg a tiszteletet a magyar hallgatóknak.”

Elszigetelt zsidóellenes események időnként előfordulnak Európában, de a hasonló incidensek gyakorisága itt a közvélemény mérhetően növekvő antiszemitizmusával párosul. *Kovács András,* a budapesti Közép-európai Egyetem szociológusa úgy találta, hogy 1992-től 2006-ig Magyarországon az aktív antiszemiták száma viszonylag stabilan a felnőtt lakosság 10%-a körüli volt. A némi antiszemita érzéssel bírók 15%-ot tettek ki, míg 60% egyáltalán nem volt zsidóellenes. 2006-tól kezdődően azonban Magyarország gazdasága romlásnak indult, és a szélsőjobboldali pártok egyre inkább erősödni, az intolerancia pedig ezzel párhuzamosan nőni kezdett. 2010-re a felnőtt lakosság 20%-a aktív antiszemitává vált, és már csak 50% nem táplált zsidóellenes érzéseket.

A szélsőjobb legradikálisabb képviselője a Jobbik. A szélsőséges párt a 2010-es választáson a szavazatok 16,7 százalékát szerezte meg, amivel Magyarország harmadik legnagyobb pártjává lépett elő. Bár sikerét főleg romaellenességének köszönheti, a Jobbik tagjai nem titkolják antiszemita nézeteiket. Novemberben *Gyöngyösi Márton,* a Jobbik parlamenti képviselője közölte: attól tart, hogy a magyar külpolitika túlságosan kedvez Izraelnek, és vizsgálatot kért annak a felmérésére, hogy „hány zsidó származású személy van Magyarországon és a kormányban, akik nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek”. Később Gyöngyösi visszakozott, és közölte: ő „csak” a kormányban helyet foglaló izraeli-magyar kettős állampolgárok azonosítására gondolt.

Kumin Ferenc nemzetközi kommunikációs államtitkár-helyettes szerint a Fidesz vezette jobbközép kormány minden tőle telhetőt megtesz a rasszizmus ellen. Az *Orbán Viktor* miniszterelnök kormányzása idején született új alkotmány ugyanis tartalmaz egy rendelkezést, amely megkönnyíti a gyűlöletbeszéd elleni jogszerű fellépést. Egy másik törvény szerint pedig a holokauszt tagadása bűncselekmény.

Gyöngyösi parlamenti felszólalására Orbán azzal reagált, hogy fogadta *Feldmájer Pétert,* a Mazsihisz elnökét, és a parlamentben szót emelt az előítélet ellen. „Szeretném világossá tenni, hogy mi, magyarok, meg fogjuk védeni zsidó honfitársainkat” – jelentette ki a miniszterelnök. Orbán válaszát azonban, amelyet egy héttel Gyöngyösi megszólalása után adott a Jobbiknak, többen lagymatagnak minősítették – annak ellenére, hogy a kormány korábban képviseltette magát egy antiszemitizmus elleni tüntetésen.

„Országos szinten a Fidesz komoly harcot folytat az antiszemitizmus ellen” – mondta Feldmájer Péter. – „Helyi és önkormányzati szinteken azonban gyakran együttműködik a Fidesz és a Jobbik.” Feldmájer szerint a Fideszen belül olyan antiszemita hangokat is lehet hallani, amelyek meg sem különböztethetők a Jobbikétól. A leguszítóbb beszédek *Bayer Zsolt* szájából hangzottak el. Miután *Schiff András,* a Londonban élő híres magyar zongoraművész levelet írt a Washington Postnak, amelyben közölte: a jelenlegi politikai helyzet miatt nem fog visszatérni Magyarországra, Bayer egy cikkben rendkívül gusztustalan, becsmérlő stílusban utalt Schiffre és a magyar kormány néhány külföldi zsidó kritikusára. Bayer, aki továbbra is szoros kapcsolatban áll a Fidesz vezetőivel, azt állította, nem a hitük, hanem a politikai nézeteik miatt bírálta a magyar kormányt támadókat.

Orbán kormánya a magyar hazafiság újbóli felélesztésére tett erőfeszítései során engedélyezte egyes települések számára, hogy Horthy-szobrokat állítsanak és utcákat nevezzenek el Horthy Miklósról. Horthy – ha időnként kelletlenül is – mégiscsak együttműködött Hitlerrel, és ő volt hatalmon a magyar zsidóság nagy részének deportálásakor. Orbán oktatási minisztériuma olyan szerzőket is felvett tantervébe, mint Nyirő József, aki a második világháború idején a fasiszta nyilaskeresztes párt tagja volt, és akinek művei antiszemita részeket is tartalmaznak. Kumin szerint a Nyirőhöz hasonló szerzőket irodalmi értékükért és nem politikai nézeteikért tanítják. *Kertész Imrét,* Magyarország egyetlen irodalmi Nobel-díjának a tulajdonosát azonban kivették a tanterv magyar szerzői közül (a Berlinben élő író zsidó származású).

Orbán kritikusai odáig azért nem mennek el, hogy antiszemitizmussal vádolják a miniszterelnököt. De az egyre jobbra tolódó Magyarország választási politikája miatt Orbán hajlandóbb lehet tolerálni mások antiszemitizmusát. *Krekó Péter,* a Political Capital igazgatója szerint a Fidesz úgy érzi, hogy a Jobbik jelenti számára a legnagyobb fenyegetést. Bár a Fidesz nem ugyanúgy közelíti meg a kérdést, mégis elég rést hagy nyitva ahhoz, hogy a szavazók azt hihessék, amit akarnak. Ezzel aztán hozzászoktatják őket az egyre szélsőségesebb retorikához.

Ha ez folyik a parlamentben és ezzel van tele a média, egy idő után az emberek majd nem látnak semmi rosszat abban, hogy „mocskos zsidókról” panaszkodjanak a szupermarketben. Így aztán sok zsidó szégyelli nyilvánosan vállalni az identitását – mondta *Horváth József,* a Bét Sálom zsinagóga elnöke. Emberek már baseballsapka alá rejtik kipájukat – tette hozzá *Radnóti Zoltán,* a zsinagóga rabbija.

atv.hu / Time

Népszámlálás 2011

Önmagukat zsidónak vallók

2001 – 12 871

2011 – 10 965

No comment...

Zsidók, akik Németországban találták meg „Amerikát”

Oroszok zsidók németek címmel nyílt fotókiállítás a Külügyminisztériumban. A Berlini Zsidó Múzeum gyűjteményébe tartozó fényképek alapján 1992-től követhető nyomon, hogyan alakult a vasfüggöny leomlása után az egykori Szovjetunió tagországaiból Németországba települő zsidók élete.

A minisztérium a kiállításról az MTI-t tájékoztatva közölte: *Michael Kerstgens* fotóművész fekete-fehér képei megmutatják, hogyan hatott a németországi zsidó közösség életére a társadalmi változások által elindított bevándorlási hullám. A negyven fotót a Berlini Zsidó Múzeumban tavaly bemutatott, nagy visszhangot kiváltó kiállítás anyagából válogatta *Theresia Ziehe* kurátor.

A nagyközönség a kiállítást május 2. és június 23. között a Budapesti Történeti Múzeumban tekintheti meg.

A megnyitón *Németh Zsolt* külügyi államtitkár beszédében kiemelte: „mi, magyarok, nagyon is tudunk a kisebbségi közösségek fennmaradásáért és önmegvalósításáért folytatott küzdelemmel azonosulni”. Mindenkinek joga van lakóhelyén „az államhatalom által nem fenyegetve, asszimilációra nem kényszerítve”, hanem az állam által garantált békében és biztonságban élni. Hozzátette, annak, hogy ez lehetséges, jó példája Németország, amely támogatja az oroszországi származású zsidó közösségek identitásának megőrzését.

Bármilyen nehéz volt is otthonra találniuk a volt szovjet tagköztársaságokból érkező zsidóknak az elmúlt húsz évben, a bevándorlók sikerrel integrálódtak a német társadalomba, miközben megtartották, sőt meg is erősítették „különösen komplex” identitásukat, melyre – mint mondta – a kiállítás címe is utal: „Oroszok zsidók németek” – így, vessző, gondolatjel nélkül.

Ahogy a háború utáni német generációknak, „úgy nekünk, magyaroknak is szembe kell néznünk múltunk szégyenteljes fejezeteivel”, hogy a gyűlölet ne torkolhasson ismét emberhez méltatlan tragédiákba – tette hozzá.

Cornelia Pieper, a német külügyminisztérium államminisztere felidézte: a nyolcvanas években, az NDK-ban mindössze nyolc kis zsidó közösség létezett. Az NDK anyagilag támogatta ugyan ezeket a közösségeket, de nem vállalta a felelősséget a holokauszt bűneiért, és úgy gondolta, hogy a tettesek kizárólag Nyugat-Németországban élnek.

Hozzátette: ez az elhatárolódás a múlttól csak kevéssel az NDK diktatúrájának végnapjai előtt változott meg, amikor a zsidó polgároktól azt várták, hogy az NDK összeomlófélben lévő gazdasága miatt segítsenek javítani az Egyesült Államokhoz fűződő kapcsolatokat. Az NDK utolsó napjaiban így 2600 szovjet zsidó ember érkezett Németországba, mivel 1990 júliusában az NDK kormánya engedélyezte szovjetunióbeli zsidó polgárok befogadását.

Ez erőteljes bevándorlási hullám kezdetét jelentette a Szovjetunióból – idézte fel. A szövetségi köztársaság „elég okos volt” ahhoz, hogy minden zsidó származású bevándorló letelepedését megengedje: 1990 óta több mint 200 ezer zsidó érkezett Németországba. A zsidó közösségek az újonnan érkezetteket „csodálatra méltó módon integrálták”, pedig a legtöbb bevándorló nem beszélt németül, nem kötődött a zsidó valláshoz és a hagyományokhoz, és gyakran nem ismerték el a diplomáikat, így nehéz volt az újrakezdés. Az államminiszter kiemelte: hazája toleráns és nyitott a világra, és fontos, hogy a zsidók Németországban biztonságban és otthon érezzék magukat, bárhol születtek is.

(MTI nyomán)

Amikor elődeink a Hiszekegyet énekelték

1938 tavaszán a magyar zsidóság az Anschluss és a közelgő, de már részleteiben ismert zsidótörvény miatti aggodalmak között élt. Ennek ellenére örömmel üdvözölték a Csáky utcai templomkörzet új kultúrtermét, amelyet a Hollán utca 21/b szám alatti házban adtak át. Az új épületet a Pesti Izraelita Hitközség és a Chevra Kadisa Nyugdíjpénztára építtette.

A kultúrterem felett kapott helyet a Pesti Izraelita Hitközség V. kerületi elemi iskolája 80 növendékkel.

Az avatási ünnepségen ott voltak a körzet és a hitközség elöljárói. Jellemző módon az ünnep a „Magyar Hiszekegy” dal eléneklésével kezdődött. Ezután Somogyi György tervező-építész átnyújtotta az új terem kulcsait Barna Károly elöljárónak, aki Stern Samu hitközségi elnök megbízásából rövid beszéddel adta át rendeltetésének a kultúrotthont. A korabeli zsidó újságok kiemelik, hogy a résztvevők meghallgatták Horthy Miklós kormányzó rádiószózatát. (Sokan még nem sejtették a következő tragédiáját!)

Később a színpadról kiszorított zsidó művészek gyakran tartottak előadást a teremben, ahol még a felszabadulás után is pezsgő kulturális élet folyt. Államosítás után zeneiskola lett az épületben, de ma is vannak kulturális programok, amelyeket főleg az Újlipótváros lakosai látogatnak.

Róbert Péter

Hááát... Ausztria sem egy „kis Izrael”

Nemcsak áldozatai, hanem elkövetői is voltak Ausztriában a náci bűnöknek – hangsúlyozta az osztrák szövetségi elnök az Anschluss 75. évfordulója alkalmából tartott megemlékezésen.

Osztrákok is „masszívan” részt vettek nemzetiszocialista bűnök elkövetésében – mondta *Heinz Fischer* a Hofburgban megtartott központi megemlékezésen. „A fanatikusok, a párttagok, az áramlattal úszók és a szándékosan félrenézők” nélkül nem épülhetett volna fel a totalitárius rezsim – jelentette ki. Egyúttal emlékeztetett azokra is, akik az ellenkezőjét cselekedték: elmenekültek, öngyilkosságot követtek el, vagy ellenállásba kezdtek.

Kedden 75 éve annak, hogy a náci Németország bekebelezte Ausztriát. Míg a második világháború után évtizedekig uralkodó felfogás szerint Ausztriában az országot Hitler első áldozatának tekintették, az 1990-es évektől a hivatalos Ausztria is egyre inkább elismerte, hogy az országnak a hitleri Harmadik Birodalomhoz csatolását sokan üdvözölték 1938-ban, és nagy számban voltak osztrákok is elkövetői a zsidóüldözéseknek.

Az áttörést ebből a szempontból a Waldheim-ügy hozta meg. Kurt Waldheim korábbi ENSZ-főtitkár 1986-ban jelöltként indult az osztrák elnökválasztáson, és a kampány alatt vált ismertté, hogy 1942 és 1944 között a Wehrmacht tisztje volt, és bár ő maga nem követett el háborús bűnöket, tudomása volt ilyen cselekményekről. Franz Vranitzky akkori kancellár volt az első osztrák állami vezető, aki – egy 1991-es parlamenti beszédében – nyilvánosan szakított az „áldozat-elmélettel”, és elismerte, hogy az osztrákok között nemcsak áldozatai, de tettesei is voltak a fasizmusnak.

1938. március 12-e „a katasztrófa napja”, „a szégyen napja” volt – jelentette ki Heinz Fischer.

Fischer a történelemmel való szembenézésre is felszólított az emléknapon. „Csak a megtisztított seb gyógyulhat be az újrafertőződés veszélye nélkül. A sebeknek ez a megtisztítása sokáig váratott magára” – mondta.

Az osztrák kormány vezetői azt hangoztatták, hogy le kell vonni a történelem tanulságait a jelenre nézve. A reménytelenség jó táptalaja a jobboldali szélsőségességnek és „az egyszerű megoldásokat” kínáló, az emberek félelmeire alapozó politikai csoportosulásoknak – figyelmeztetett Werner Faymann kancellár (Osztrák Szociáldemokrata Párt).

Helyettese, *Michael Spindelegger* külügyminiszter (Osztrák Néppárt) közleményében azt hangsúlyozta: a politikának a holokauszt legkevesebb 66 ezer osztrák zsidó áldozatával szembeni történelmi és erkölcsi felelőssége, hogy legyen éber az egy „erős ember” utáni, újra és újra felbukkanó vágyakkal szemben.

A kormánypártok nyilatkozatainak témája nem légből kapott. Egy nemrégiben közölt felmérésben a megkérdezettek 61 százaléka mondta azt, hogy szeretne egy „erős embert” az ország élén tudni, és 42 százalék gondolta úgy, hogy „Hitler alatt nem volt minden rossz”. 2008-ban egy másik felmérésen 20 százalék mondta azt: el tudja képzelni, hogy „egy erős vezető” álljon Ausztria élén, „akinek nem kell törődnie a választásokkal és a parlamenttel”.

A mostani közvélemény-kutatáson véleményt nyilvánítók 54 százaléka úgy látja, hogy nem indulna esélytelenül a parlamentbe kerülésért egy náci párt, ha nem tiltanák a törvények. Egyúttal a lakosság 37 százaléka tartja túl enyhének a náci eszmék terjesztését tiltó törvényeket, 50 százalék éppen megfelelőnek, és 13 százalék túl szigorúnak.

(MTI)

Feldmájer: örök hála a felszabadító hősöknek

A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége az ország felszabadulásának 68. évfordulója alkalmából megemlékezést rendezett a Gellért-hegyi Szabadság-emlékműnél. A Mazsihiszt képviselő Feldmájer Péter elnök az alábbi beszédet mondotta.

„Ezernyi fajta népbetegség,
szapora csecsemőhalál,
árvaság, korai öregség,
elmebaj, egyke és sivár

bűn, öngyilkosság, lelki restség,
mely, hitetlen, csodára vár,
nem elegendő, hogy kitessék:
föl kéne szabadulni már!”

József Attila ezeket a sorokat még jóval az előtt írta, hogy az országot a német csapatok megszállták volna, de mégis úgy érezte, hogy el kell jönnie a felszabadulásnak. Mert a felszabadulás mindenkinek mást és mást jelent, de egy dologban azonos, valami alapvető, jó irányú változást hoz.

Több száz év után először adatott meg két és fél évtizedig, hogy ha jóval szűkebb határok között is, majd a kissé megnövekedett Csonka-Magyarországon nem tartózkodtak idegen csapatok, 1944. szeptember elején, mire a Vörös Hadsereg átlépte a Kárpátokat – az akkori magyar határt –, a német csapatok már egy puskalövés nélkül megszállták Magyarországot. Jött minden, ami ezzel járt, elsősorban gyűlölet, vér, értelmetlen harcok, halottak, tengernyi szenvedés.

A holokauszt szörnyűségeiért persze elsősorban a németeket kiszolgáló magyar hatóságokat és az SS néhány száz emberét terheli a felelősség, de az egész ország elpusztításáért a Wermacht is felelős.

Nemcsak mondták, hogy nekik Budapest egy ERŐD, hanem szó szerint is gondolták. Nem érdekelte őket semmi és senki, nekik az itt élők nem számítottak, az ország földje csak csatamező volt, a hegyek és dombok az ágyúknak való jobb pozíciót kínálták, a házak, a templomok, az iskolák pedig jó leshelyet, ahonnan könnyen lőhettek.

Budapest nem volt olyan szerencsés, mint Európa más metropoliszai, amelyeket vagy nyílt várossá tettek meg, vagy az elvakult német parancsnokok is sajnáltak elpusztítani, és szembeszegültek a Führer parancsával.

Budapest szépsége nem hatotta meg a megszálló csapatokat, őket csak a Duna vonala érdekelte, pedig ők sem hihették komolyan, hogy pont ez a kis folyó fogja megállítani a Vörös Hadsereg úthengerét.

A felszabadulás pillanatnyi élmény volt, olyan, mint az esküvő. Egyszeri és megismételhetetlen! Mindenkit elfog az öröm; legyen bármi is a következő napokban, az örömöt, amit éreztünk, ez már nem változtathatja meg. Az emlékezet hiába torzít s változtatja meg látszólag fejünkben az akkori érzéseinket, soha sem felejthetjük el, hogy mi történt azokban a napokban, amikor sorra szabadultak fel a magyar városok és falvak, amikor eltűnt az éhínség és a halál, és mindenki úgy érezte, hogy helyette megjött a szabadság levegője. Az, hogy ez az érzés alapos volt-e vagy sem, nem lényeges, mert az öröm és a pillanatnyi érzület nem kívánja meg a ténybeli alapokat.

1945 áprilisának élménye csak később került átértékelésre néhány ember fejében. Sokan elkezdtek egy kicsit másképpen emlékezni saját gondolataikra, de a társadalom jelentős csoportjai a felszabadulás pillanatára – jöjjön bárahány nemzedék – úgy fognak emlékezni, hogy felszabadulás volt!

Mert ha nem szabadultak volna fel az akkoriak, akkor most nem lennénk itt mi, az utódaik. Az ő számukra a Vörös Hadsereg nem egyszerűen a felszabadulást hozta meg, hanem egyúttal az életet is, mert halálraítéltek voltak, csak az volt a kérdés, hogy hogyan fognak meghalni, külföldön, gázkamrában, vagy éppen magyar földön, éhen vagy fagyhalállal, esetleg magyar vízben, golyóval a testükben. S talán az a legszörnyűbb az egész korszakban, hogy nem csak a német megszállóktól kellett félniük Magyarország lakóinak, nem csak az őrült katonai gondolkodástól, a náci németektől. Hanem azoktól is, akiket állítólag védelmükre rendelt a sors, a magyar katonáktól, a Magyar Államtól, a nemzet vezetőitől, és azoktól, akik az ősi magyar szimbólumokat lengetve részegen gyilkoltak válogatás nélkül asszonyt, gyermeket és csecsemőt, elsősorban zsidókat, de ha éppen nem akadtak rájuk, akkor nem zsidó magyarok is megtették, mindegy volt, csak ölni lehessen.

Ebből a földi pokolból szabadította ki Magyarországot a Vörös Hadsereg, kiűzve a Wermachtot és velük együtt az itt honos, harcoló gyülevész fegyvereseket és a fehérkesztyűs irodista gyilkosok sunyi hadát. Új reményt adtak az életben maradottaknak.

Akkor, legalább egy kis ideig, mindenkinek elöntötte a szívét a hála, s ez így volt rendjén, mert a felszabadítók többségükben magasztos célokért küzdöttek, hittek abban, hogy a fél világot temetővé változtató náci rezsimnek el kell tűnnie a földről.

Nem tudhatták, hogy e nemes cél mellett vezéreik őket is egy másik, gyilkos politikai játszma figuráinak használják.

Emlékezzünk hát ma azokra az egyszerű emberekre, akik étlen, szomjan, hosszú éveken át dacolva az emberinek alig nevezhető körülményekkel, elfeledve mindazt a szörnyűséget, amit ellenük és családjaik ellen a Szovjet Állam elkövetett, nemcsak a sajátjuknak hitt országuk felszabadítására törekedtek, hanem kompromisszumot nem ismerve egészen Berlinig mentek, hogy beteljesítsék az idő szavát.

Ezek a hősök értünk, eleinkért áldozták életüket, itt haltak meg magyar földön, vagy éppen nyomorodtak el úgy, hogy soha többet nem élhettek teljes életet, s megnyitották apáinknak, nagyapáinknak a szabadság ablakát, hogy aztán a politikusaik rögtön be is csukják azt, és feketére mázolják, nehogy a fény besüssön rajta.

Ez az emlékmű fennen hirdeti, hogy a gonoszság nem örök, hogy mindig vannak pillanatok, amelyek közös örömet hoznak, és erre mindig emlékeznünk kell. Ha a fölénk magasodó acélos nőalak letekint a városra, biztosan meglepődve látja az idők változásait, hogyan próbálnak az aranyból sarat, a sárból aranyat csinálni.

Az igazság akkor is igazság, akárhány törvényt is hozzanak ellene. A harcosok, akik a felszabadulást hozták, akkor is hősök maradnak, ha nevüket sárba tiporják. Hiába állítják piedesztálra a gyilkosokat és a gyilkosok parancsnokait, az államférfiakat, akiknek hosszú évekig csak azon járt a fejük, hogyan lehetne a magyarok nagy részét szegénységben tartani, hogyan lehetne egy másik részét kirekeszteni, száműzni, elpusztítani, akik térdig vérben gázoltak.

Mert miként gyermekkorunk derűs pillanatai soha sem vesznek el a lelkünkből, akként a kollektív tudatunk is mindig őrizni fogja a felszabadulás egységesen örömteli pillanatát, bárhogy is próbálják azt sokan elfojtani.

A kollektív tudat elfojtása betegség, amit nehéz gyógyítani. Tudom, jobb lenne elfeledni a most hősnek kikiáltott magyar katonák egy részének iszonyú rémtetteit Oroszországban és Ukrajnában, meg azt is, hogy politikai és katonai vezetőink gyávák voltak, jobban féltették a saját és családjuk életét, mint a haza sorsát, és nem tettek egyetlen értelmes lépést sem, hogy megmentsék a magyarságot, Csonka-Magyarországon és azon kívül.

Tudom én, hogy igen nehéz objektívnek maradnom, hiszen hozzám hasonlóan nagyon sok olyan ember él ebben az országban, aki annak köszönheti létét, hogy szüleit, nagyszüleit a szövetséges csapatok, Európának ezen a részén a Vörös Hadsereg, felszabadította, vagy inkább kiszabadította a rabságból.

Csak tegnap ért véget pészach ünnepe, hosszú évezredek óta mi, zsidók újból és újból visszaemlékezünk arra, hogyan szabadultunk ki a rabszolgaságból Egyiptom földjéről, hogyan jutottak el eleink a hosszú sivatagi vándorlás után az Ígéret Földjére, Erec Jiszráélbe.

De ne feledjük, hogy senki, még a legkiválóbb sem juthatott el oda azok közül, aki nem szabad emberként születtek.

Az 1945-ös felszabadulás nem hozott végleges szabadságot, s még hosszú időnek kellett eltelnie, nekem és még sokaknak kellett egy másfajta rabságban születnie, hogy valóban szabad, európai polgárnak érezhessük magunkat.

Talán úgy van, hogy ha majd senki sem lesz ebben a hazában, aki rabságban született, csak akkor érti majd meg mindenki, hogy mit jelentett 1945 áprilisa, a felszabadulás ideje.

Addig csak bolyongunk a lelki sivatagban, s próbáljuk megmagyarázni a lelki süketeknek, hogy a hála és a köszönet olyan emberi érzés, amit nem kell szégyellni, mert aki ezt teszi, az önmagát csonkítja meg.

A hála kifejezésével nemcsak a hősöket tiszteljük meg, nemcsak magunkat emeljük fel, de méltó példát mutatunk a jövő nemzedékeinek is. Mondjuk hát nyugodtan: Vecsnaja szlava szovjetszkim gerojam!

Örök dicsőség és hála a felszabadító hősöknek.

Könyv a numerus claususról

1920-ban a fellobbanó antiszemitizmus eredményezte azt a törvényt, amelyet a köznyelv csak „numerus clausus” néven ismert. Hivatalosan „a tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra való beiratkozás szabályozásáról” szólt, de nyilvánvaló antiszemita tendenciája miatt az utókor a zsidótörvények előzményeként minősíti. *Kovács M. Mária* professzor „Törvénytől sújtva – A numerus clausus Magyarországon 1920–1945” című, a Napvilág kiadó gondozásában megjelent könyve részletekbe menő alapossággal dolgozza fel a jogfosztó törvény történetét, végrehajtását és káros hatását.

Noha szövegében nemzetiségekről szólt, csak a zsidókra alkalmazták. Védelmezői gyakran hivatkoztak arra, hogy a törvényben nem szerepel a „zsidó” megnevezés, ami igaz, de a végrehajtási utasításban már igen. A magyar jog vallásfelekezetnek tekintette a zsidót, ennek ellenére a törvényt a kikeresztelkedettekre is alkalmazták. Vidéki egyetemeken – amelyeket az utódállamokból helyeztek át – nem sikerült teljes szigorral érvényesíteni a zsidók kiszorítását a kevés keresztény jelentkező miatt.

A keresztülerőszakolt jogszabálynak kezdettől sok ellenzője volt. Tulajdonképpen csak a képviselők 26%-a szavazta meg, mert sokan távol maradtak, később népszövetségi fórumokon is elítélően foglalkoztak vele. Jellemző, hogy ez ellen a hazai zsidóság asszimiláns képviselői hivatalosan tiltakoztak, mondván, nem szorulnak külföldi védelemre.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez a kormány ösztönzésére történt, és Léderer Sándor, a hitközség elnöke egy erre irányuló megbeszélés után szívrohamot kapott és meghalt.

Különben is nyilvánvaló volt, hogy mivel az akkori ún. „tanszabadság” értelmében az érettségi bizonyítvány eleve feljogosított az egyetemi tanulmányokra, így egyetlen keresztény diák sem maradt ki, bármennyi zsidót vettek volna fel. A zsidóknak rossz volt, és senkinek sem használt!

A törvényes háttérbe szorításnál talán még rosszabb volt a szélsőséges egyetemi szervezetek, különösen a hírhedt Turul által kezdeményezett rendbontások, zsidóverések gyakorlata, amely az Ébredő Magyarok utcai akcióinak példájára tette életveszélyessé a magyar egyetemeket.

Szilárd Leót is bántalmazták. Nagyon jellemző az a fénykép, amely az ébredők vezetőségét mutatja be, és a kép szélén álló egyik alak ólmosbotot tart a kezében.

Nem említi a könyv, de a 20-as években amerikai zsidó körök hajlandók lettek volna Budapesten egy zsidó egyetemet létesíteni, amely megoldotta volna a zsidó diákok problémáját, és minden bizonnyal a magyar felsőoktatásnak is használt volna. Haller István kultuszminiszter azonban nem járult hozzá a teljesen amerikai költségen megvalósítandó tervhez.

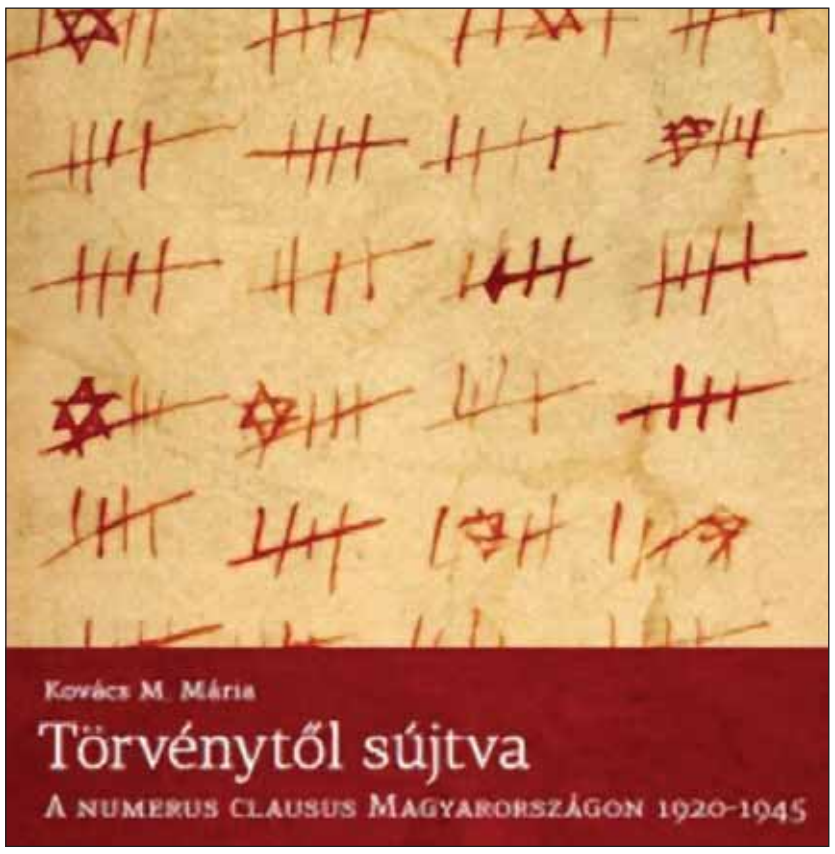

1928-ban – főleg a nemzetközi tiltakozás miatt – némileg átalakították a törvényt, néhány évig pár százalékkal több zsidó iratkozhatott be, de kétharmadukat továbbra sem vették fel. Jellemző tény, hogy az orvosi karon 30 jelesen érettségizett zsidó diákot elutasítottak, de 115 bukott, pótérettségit tett nem zsidó diákot viszont felvettek. 1934-től megint leapasztották számukat, amely a zsidótörvények után már a zsidók lakossági arányát sem érte el, míg 1944-ben „numerus nullust” rendeltek el.

Mint minden megkülönböztetés, a numerus clausus is elsősorban a szegényebb réteget sújtotta, mert aki tehette, külföldre ment tanulni. Egy időben a Keleti pályaudvar egyik termét Haller-várónak nevezték a rossz emlékű miniszter után. Ausztria, Csehszlovákia, sőt Mussolini Olaszországa szívesen látta a magyar zsidó diákokat, akik zöme nem tért haza. Nagy vesztesége lett ez a magyar szellemi vagyonnak!

Konrád György ajánló széljegyzete „értékes, alapos, gondolkodó és gondolatébresztő írásnak” minősíti Kovács M. Mária művét. Elolvasása után osztozni lehet véleményében...

Része a könyvnek a tudományos jellegű kronológia, bibliográfia és a névmutató, amely megkönnyíti a további kutatást e fontos témában.

Róbert Péter

IZRAELI SZÍNES

Obama izraeli látogatása után...

Avagy sok hűhó a (majdnem) semmiért.

Két okból is nehéz *Obama* elnök izraeli látogatásáról szót ejteni. Részben mert a világ valamennyi televízióállomása egyenes adásban közvetítette az eseményeket, részben pedig – mint arra az alcímben utaltam is – nem került sor átütő erejű bejelentésre.

Ami a tárgyalásokról kiszivárgott – nyilván csak egy töredéke az elhangzottaknak –, az csak nüanszokban tér el a már eddig is tudottaktól.

Ilyen, hogy Obama rávette *Netanjahut* az Iránnal kapcsolatos elképzeléseinek elfogadására.

Ez azt jelenti, hogy meg kell várni a júniusban esedékes iráni elnökválasztást, majd azt követően három-négy hónap türelmi idő múltán kell megvonni a mérleget. Akkor lehet dönteni a szankciók esetleges fokozásáról vagy a katonai akcióról.

Szintén a tárgyalás részeként Netanjahu hivatalosan is bejelentette, hogy a palesztinkérdést a „két állam – két nép” elv keretében kell megoldani.

Ezzel kapcsolatban Obama semmiféle tervet nem hozott, ugyanakkor többször kijelentette, hogy a problémát az érintett feleknek kell megoldaniuk, amihez a maga részéről minden szükséges támogatást biztosít. Ezzel át is adta a közvetítő szerepet *John Kerry* külügyminiszternek.

Ebben sem volt semmi meglepő, legfeljebb még nyilvánvalóbbá vált, amit már előzetesen is tudni lehetett, hogy az USA szemében a közel-keleti térség elveszítette elsőrendű stratégiai jelentőségét. Ha rangsort akarunk állítani, akkor besorolása a harmadik-negyedik helyre tehető. Ennek egyik oka, hogy Amerika sokkal kevésbé szorul rá az arab olajra, hiszen az elmúlt három év alatt 70%-kal csökkentette a térségből származó behozatalát.

(Ezzel szemben Európában ez a mutató növekedett, s bármennyire is abszurdnak tűnik, pont ez növeli némileg az USA szemében Izrael fontosságát, legalábbis ami a katonai-biztonsági kérdéseket illeti.)

Mindezek ellenére, vagy ezzel együtt is, a látogatás nem volt tanulságok nélküli.

Hogy az idő rövidsége hozta így, vagy eleve ez volt a cél, mindenesetre egyazon napra került Obama Ramallahban, a Palesztin Hatóság területén tett látogatása, illetve este, a jeruzsálemi kongresszusi központban, egyetemi hallgatók előtt elmondott beszéde.

Fogadtatás Jeruzsálemben...

Mielőtt a két helyen elhangzottakra rátérnék, le kell szögezni, hogy Obama rendkívüli színészi adottságokkal rendelkező, ragyogó szónok, akinek egészen kiváló képességű beszédírói és propaganda-tanácsadói vannak. Látogatása az első pillanattól az utolsóig gondosan tervezett koreográfia szerint zajlott.

Aki figyelemmel kísérte az eseményeket, úgy érezhette, hogy nem is az amerikai elnök, hanem maga Amerika jött el a „kis testvérhez”, azzal a céllal, hogy kapcsolatukat minél szorosabbá tegye. Erre utalt a többször, héber nyelven hangoztatott szlogen: „Nem vagytok egyedül!” A politikában járatos „vájt fülűek” azért kiérezték, hogy a valóság ennél árnyaltabb, sőt azok számára sem volt kétséges, akik figyelemmel kísérték Netanjahu beszédét az amerikai kongresszus előtt, hogy a jó szervezés csodákra képes.

Mint említettem, a ramallahi látogatásra a reggeli órákban került sor, és az azt lezáró sajtóértekezleten ha valaki nem tudta, hogy Obama állt *Mahmúd Abbasz* mellett, akár azt is hihette, hogy az izraeli kormány egyik képviselőjét hallja.

Obama többek között azt mondta, hogy a palesztinoknak el kell ismerniük Izrael mint zsidó állam létét, és a tárgyalások előfeltételeül nem szabhatják a telepeken folyó építkezések leállítását, ugyanis a béke megkötésével ez a probléma megoldódik. (Értsd: a telepek többségét úgyis ki kell üríteni.) Hangsúlyozta továbbá, hogy a palesztinok ne várják mindig másoktól a problémáik megoldását.

Ezek után szinte mindenki azt várta, hogy az esti, jeruzsálemi beszéde felér majd egy „könnyes szerelmi vallomással”.

Nem egészen így történt.

Fentebb utaltam Netanjahu kongresszusi beszédére, amit a hallgatóság több ízben felállva, viharos tapssal jutalmazott. Nem volt ez másként Obama esetében Jeruzsálemben sem. A hatszáz gondosan kiválogatott egyetemista annak ellenére formában volt, hogy az este 7 óra körül kezdődött rendezvényre a reggeli órákban, szervezett utaztatással mindenkinek meg kellett érkeznie. A szervezésnek volt azonban egy szépséghibája, nevezetesen az, hogy az amerikai elnök előre megüzente, hogy a telepen létesített egyetem ifjúságával nem kíván találkozni. Ariel település egyetemi hallgatói joggal érezhették, hogy Obama szemében ők másodrangú állampolgárok. (Az egyetemi hallgatók 40%-a palesztin fiatal.)

...Ramallahban

Nos, Obama beszédének első felét tarthatta volna akár a Likud párt egy prominens személyisége is, hiszen a polgári lakosság személyi biztonságáról volt szó, meg arról, hogy az USA nem tűri, hogy Irán atomfegyverhez jusson, és ismét a szlogen – Izrael nincs egyedül.

Beszédének második része azonban kísértetiesen emlékeztetett a Békét most szélsőbalos szervezet programbeszédére. A reggeli, ramallahi beszédével szöges ellentétben itt azt hangsúlyozta, hogy a telepesek képezik a béke akadályát, és a palesztinokkal szembeni atrocitásaik nem maradhatnak büntetlenül. A hallgatók figyelmét felhívta, hogy nekik kell nyomást gyakorolniuk a kormányra a béke érdekében.

Végül is a jövő fogja eldönteni, hogy Obama a történelembe mint a békeszerződés megteremtője vagy mint karizmatikus szónok fog-e bekerülni.

Befejezésül még annyit, hogy Obama eme turistaútja Izraelnek 40 millió sékelébe (kb. 12 millió dollár) került, de elnézve az óriási kíséretet, az ideszállított eszközök sokaságát (helikopterek, autók), az amerikai adófizetőknek még sokkal többe.

(leharblog)

Nem holt többé a holt-tengeri tekercs

A holt-tengeri tekercseknek újabb ötezer töredéke került internetre a Google segítségével – jelentette be az Izraeli Régészeti Hivatal (IAA).

Az i. e. 3. és az i. u. 1. század között íródott tekercsek a legrégebbi ismert bibliai tárgyú kéziratok, amelyeket i. u. 68-ban rejtettek el a római hadsereg elől tizenegy barlangban a Júdeai-sivatagban, egy ősi település, Hirbet Kumrán közelében, Jerikótól 15 kilométerre délre. 1947 és 1956 között összesen 900 tekercset tártak fel, a felbecsülhetetlen értékű dokumentumok bepillantást engednek a Jézus korabeli zsidó közösség és a korai keresztények életébe.

A digitalizálási projekt 2008-ban indult az IAA, az Izrael Múzeum és a Google izraeli kutatási-fejlesztési központja közötti együttműködésben, amelynek során a töredékekről nagy felbontású, 1200 megapixeles felvételek készültek. Ennek köszönhetően „életre keltették” az évszázadok során elhalványult írásjeleket, s az eredeti szövegek mellett a fordítás is elérhető. Tavaly öt tekercs került a világhálóra.

A digitális könyvtár ezúttal Mózes V. könyvével (Deuteronomium) bővült, amely egyebek mellett a Tízparancsolatot is tartalmazza, de feltették a világhálóra a Teremtés (Genezis) könyvét is, amely az i. e. 1. századból származik.

„Immár bárki »kézbe veheti« az internetnek köszönhetően a holt-tengeri tekercseket” – hangsúlyozta *Suka Dorman,* az IAA igazgatója.

(MTI)

Mazel tov, avagy az esküvők országa

Állok az Arlozorov út melletti vasútállomás bejáratának közelében. Kedd este van, hazafelé igyekeznek az emberek a munkából. Mögöttem a pályaudvar, előttem a távolsági buszok megállója. Szokás szerint már megint csak nézek ki a fejemből. Próbálom magamba szívni az izraeli hétköznapokat. Pár hónap, s vége a kinti kalandoknak, most kell még begyűjteni minél több pillanatot.

Egészen elmerülök a gondolataimban, észre sem veszem felém integető kollégámat. Esküvőre vagyunk hivatalosak. Férjhez megy a labor egyik doktorandusza, a csoport mozgatórúgója.

Ez a hetedik esküvő kintlétem óta. Talán az elmúlt harminc évben összesen nem voltam ennyi örömteli egybekelésen Szlovákiában és Magyarországon. Hogy is mondta gimnáziumi osztályfőnököm, Édes tanár úr valamelyik matekóra elején? *„Először egymás esküvőire járunk, majd egymás temetésére...”* S ami az esküvőket illeti, igaza is lett, pedig hogy megmosolyogtuk, a középiskola padsoraiban ülve.

Jártam vallásos és szekuláris mulatságon, askenázi és szefárd szokások szerint levezetett összejöveteleken. Voltam chászenén délen, keleten és északon, nagyvárosban, erdőben, a „senki földjén”, távol minden lakott területtől. Együtt örültem az ifjú párnak század-, háromszázad- vagy ötszázadmagammal.

Az első esküvőt még izgatottan vártam, mára – hasonlóan az „őslakosokhoz” – a mindennapok részének tekintem őket. Vendégfogadás ínycsiklandó falatokkal, a hüpe az esküvői szertartással alatta, vacsora, kis mulatozás, majd szép lassan elindul a násznép hazafelé. Másnap általában amúgy is munkába kell menni, szóval errefelé ritkán ropják hajnalig. Olyan az egész, mintha nem is valami különleges, életre szóló dolog részesei lennénk. Valahogy hiányzik az otthon megszokott, elvárt(?) emelkedettség, a pátoszos hangulat. Hétfőn színház, kedden esküvő, szerdán mozi... valahogy hasonlóan néz ki errefelé az ember szabadidős naptára.

Amerre csak elindul az utazó, mindenfelé talál esküvőkre specializálódott vendéglátóhelyeket, amelyek komplex szolgáltatást nyújtanak e téren. Nem beszélve a rengeteg szállodáról és étteremről...

Kezdetekben még tapasztalatlan voltam. Megjelentem például egy szépen becsomagolt, Európából hozott ajándékkal, s legnagyobb megdöbbenésemre nem volt hova letenni a dobozt. A borítékoknak kialakított bedobónyíláson sehogy sem sikerült beszuszakolnom a széfbe. Nehéz volt ráakadnom az ültetőkártyák hadában a sajátomra, szerencsére mára azért már kibetűzöm héberül írt nevemet.

Az ételek tekintetében szintén vegyes a felhozatal. Pár hónapja egy fővárosi előkelő szállodában a saláta szinte már önmagától lemászott a tányérról, a hús vághatatlan... a kedd esti ünnepségen pedig pont ellenkezőleg, minden a helyén volt. Szóval mégis lehet puha marhahúst felszolgálni Izraelben, vontam le a „tudományos” következtetést.

Gépzene, zenekar, beszédek, baráti meglepetésprogramok színesítik még a közös délutánokat vagy estéket. A desszertbüfékben végül magunkhoz vehetünk néhány kalóriát, de az odahaza elengedhetetlen tortát az ifjú pár marcipánfiguráival ne keressük. Hét alkalomból egyszer sem láttam ilyet.

Ahogy ott hallgatom az esküvői baldachin alatt elhangzó hét áldást, arra gondolok, talán tényleg itt az ideje kipróbálni, milyen lehet alatta állni...

Talán elsőre nem is merül fel a gyanútlan turistában, hogy Izrael a világvallások szent helyei, a természeti csodák, a high-tech és az innováció mellett az esküvők országa is. Mazel tov az ifjú párnak!

U. i.: Ma este találkoztam az egyik korábbi esküvő első gyümölcsével. Hogy is mondja az Írás? *„Szaporodjatok és sokasodjatok... ”*

Dr. Paszternák András blogjából

MAGÉN ISTVÁN

Olvasónapló

A forradalom és a zsidók (3.)

Kritikus ponthoz érkeztünk Horn Ede 1851-ben Lipcsében németül kiadott pamfletjének tanulmányozásában. Az építkezésében hibátlannak tűnő vitairatnak, A forradalom és a zsidók Magyarországon címűnek ízekre szedését vállalva tapasztaljuk, hogy szinte megmagyarázhatatlan az a lelemény és találékonyság, mellyel az akkor alig 25 éves fiatalember a magyar zsurnalisztika műfajilag egyik legjelentősebb vitairatát megalkotta. A kötet tanulmányírója és másfél évszázad utáni magyar nyelvű kiadattatásának egyik kezdeményezője, Fenyő István irodalomtörténész a Horn-féle paradigmán továbbhaladva megállapítja: „...arra keresi a választ, hogy a zsidók miért törekszenek oly elszánt állhatatossággal az egyenjogúságra.” A számunkra már magától értetődő helyzet mindenáron való kiharcolásának megkérdőjelezhetősége következménye az említett vitairatban elmondottaknak.

Az egyenjogúsítás beteljesülésének csúcsteljesítménye az áldozat nagyságában keresendő. Magának a zsidóságnak a megosztottsága és belső harcainak kíméletlensége is idesorolható. A magyar nemzet belső megosztottságával – ellenzékiek és kormánypártiak – számot vető, magyarországi zsidóságból magyar zsidósággá válni akaró kisebbség maga is megosztottá válik, mégpedig ugyanazon törésvonalak mentén, mint a befogadó nemzet. Ezzel is jelezve ráhangolódását, az egyenjogúsításra való felkészültségét. Azt írja Horn: „Az egyetlen eszköz, melytől a magyar zsidó bajainak csillapítását várhatja: a rokonszenvet az iránta barátságos érzületű ellenzék irányában törekvéseinek buzgó támogatása által fokozni és erősíteni, ezáltal energikus fellépésre ösztönözni zsidóügyben...”

Az emancipáció eredményeit élvezők vagy elszenvedők, a későbbi nemzedékek, a történelem időnkénti ismétlődésének tanúi, holokausztmártírok és túlélők, gyermekeik és unokáik annyi jó szándék és akarat, odaadás és hit, önfeláldozás és reménykedés semmibevételének megtapasztalói lettek. A magyarországi zsidó emancipáció egyedülállóan magyar zsidó terméke volt a neológia, melynek megteremtésével a magyar zsidóságnak a nemzetbe való beintegrálódását segítették elő. És mégis, mindezen korszakos, önfeláldozó, önpusztító lépések megtétele után is Magyarország a legelsők között volt Európában, ahol zsidótörvényeket léptettek életbe.

Ezt írja Horn: „A magyar zsidóság képviselői ellentétes utat választottak. Törekvésük arra irányult, hogy a zsidók rokonszenvét az ellenzéktől el és a kormány felé fordítsák.” Ezt az ellentmondásos lépést a magyar zsidóság vezetői éppen a szégyenletes és megalázó ún. „türelmi adó” ügyében tették. Ezt az adónemet, melyet még Mária Terézia vezetett be teljes önkényességgel, az országgyűlés hozzájárulása nélkül, és a zsidók egymás közt csak „Malke-Geldnek”, a „Királynő pénzének” neveztek, a bécsi udvar folyamatosan emelte. A vármegyei hatóságok azonban ezen adónem tisztességtelenségét és igazságtalanságát ellentétesnek érezték a magyar szellemiséggel. 1828-tól kezdődően a beszedését is megtagadták. „...a megyei hatóságok ellenállása folytán 1828 óta egy fillér sem folyt be” – olvashatjuk a Magyar Zsidó Lexikon szócikkében. Szó ami szó, a tartozás 1846-ra, amikor már V. Ferdinánd király is beleegyezett a „taxa tolerantialis” eltörlésébe, csillagászati összegre, mintegy két és fél millió forintra emelkedett. Mivelhogy „...a legtöbb megyei törvényhatóság egyenesen megtagadta ennek begyűjtését”, tettük összes következményének ódiumával a bécsi udvar felé, nyilvánvaló, hogy a magyarországi zsidóságnak meg kellett volna ragadnia a feléje nyújtott segítő kezet, vállalva a „rebelliót” és annak valamennyi kockázatát.

Legalábbis Horn szerint. Ám ha arra gondolunk, hogy a zsidók a hatalommal szemben mindig a rövidebbet húzták, hogy minden időkben milyen könnyű volt hangulatot kelteni ellenük, már nem lehetünk olyan biztosak ebben.

Tény, hogy Horn gondolatmenetét követve, a zsidóság vezetőinek „fel kellett volna vennie a kesztyűt”, a tisztesség valóban ezt kívánta volna, megragadni a kínálkozó történelmi pillanatot, melyben a magyar urakban, és ez szinte egyedülálló a történelemben, kezdeményezőkre, támogatókra, szövetségesekre leltek.

A zsidóság génjeiben továbbvitt évezredes információk és beidegződések pedig kockázatokról, hazardírozásról, veszélyekről szóltak. „A zsidóság képviselői azonban (...) nem ismertek a maguk számára buzgóbb törekvést, mint hogy a kormánynak ezt az igazságtalan törekvését barátságos megegyezés útján megoldják” – beszéli el Horn, majd így folytatja: „A kormánynak – mely az országgyűlés makacs ellenállása miatt, ahol maguk a konzervatív követek és főrendek is határozottan ezen adó ellen nyilatkoztak, és a megyéknek csak kevés reménnyük volt arra, hogy ezt a követelést kikényszerítsék – ez a nem várt megegyezési készség nagyon is jól jött.”

Lehetséges, hogy a belpolitikai sakkjátszmában a magyar zsidóság számára nem ez volt a leghelyesebb lépés.

Persze utólag ezt már könnyű kimondani, de még utólag sem látszik, hogy valójában mi lett volna helyes. Köztudott, hogy a tárgyalások vezetője, „a zsidó közigazgatási bizottság elnöke fizetségül a jelentős szolgálataiért – amelyet nem az általa képviselt zsidóságnak, hanem a királyi pénzügynek tett – egy rendjelet kért és kapott”.

Horn a kortárs zsidóság jelentős többségének véleményét közvetíti, amikor a szolgálataiért rendjellel kitüntetett zsidó vezetőre azt mondja: „Az azonban bizonyos, hogy ezzel az eljárással nemcsak pénzügyileg, hanem más módon is tetemes károkat okozott.” Ennél is jelentékenyebb az a megállapítása, miszerint: „A rendeket joggal bosszantotta, hogy az egyébként oly takarékos zsidó szabad akaratából vállal egy adóságot, melyet ők nyíltan törvénytelennek és igazságtalannak nyilvánítottak.”

A történet abból a szempontból is említésre méltó, hogy a türelmi adóhátralék ötödik és hatodik részletének befizetése a forradalom leverése utáni évben vált esedékesé. Ennek, valamint a zsidóságra kivetett hadisarc összegének később jelentős szerepe volt budapesti zsidó tanintézmények, többek között az Országos Rabbiképző Intézet megalapításában.

Horn Ede pamfletjének különleges tájain kóborolva most éppen a pszichológia mezejére értünk. Shakespeare-i bonyolultságú történetek bontakoznak ki. Mindjárt itt van kéznél a zsidó vezetőé, kinek a nevét nem is említi, és aki „rendjelet kért és kapott” árulásáért, éppen akkor, amikor még a holtponton időző ingát ide is meg oda is lehetett volna mozdítani, aki „a magyar zsidóktól erkölcsi nyomással és látszatok alaptalan keltésével 1 200 000 konvenciós forintot kikényszerített”. Feltételezhető, megint csak Horn Ede gondolkodási módszerét tovább modellezve, hogy ez a személy híján volt „belső öntiszteletnek”, önbecsülésnek, és így „a dolgok szokásos menete szerint” a világ és a többi ember nagyrabecsüléséről is le kellett mondania. Minősítésére, tettének jellemzésére az „árulás” sem túl kemény kifejezés. Valószínű, hogy a rendek ezután már kétszer is meggondolták, hogy kiállnak-e még egyszer a zsidóság érdekeiért. Azoknak az érdekeiért, akik maguk is kételkednek saját igazságukban.

A vitairat szerzője azt állítja, hogy mindez táptalaj volt a „létéért kétségbeesetten küzdő” antiszemitizmus számára, mely egészében véve „az esztelenség és a szívtelenség torzszülötte volt”. Az ellenzéket bosszantotta, hogy a zsidó, akinek felszabadításával kapcsolatban „legalábbis jóakaratot árult el”, most ellene fordult. Hogy a közvélemény, Horn megállapítása szerint, az ország 300 000 zsidóját egyedi személyenként ismét csak úgy értékeli, hogy „tiszteletre méltó kivételekhez vagy becstelen szokásokhoz tartoznak”.

Nem kételkedünk Horn igazságában. A népe ügyét felelőtlenül kezelő vezető önzésére, átgondolatlanságára, ügyetlenségére, talán megvesztegethetőségére is, mely zsidó emberek ezreit döntötte nyomorba, sem a távolabbi, sem a közelebbi perspektíva nem nyújt magyarázatot. Féltő szeretet bújik meg a kemény szavak mögött. Talán túl kemények is, túl elítélőek, vagy talán nem eléggé azok. A „nincs mentség” kifejezés úgy csattan, mint a puskalövés. De vajon ítélkezhet e sorstársai felett az, aki az önmaga által megvetett általánosítás csapdájába esik? Horn Ede nem tett mást, mint amit embersége, zsidó magyarsága, valamint rabbi hivatása, a prófétai hagyomány reá kényszerített.

(folytatjuk)

Aki feltalálta a kontaktlencsét

A Columbo sorozat egyik epizódjában a gyilkost egy kontaktlencse leplezi le. Kettős magyar zsidó győzelem: nemcsak Columbo magyar származású, Falk Miksa rokonainak leszármazottja, hanem a kontaktlencse feltalálója és tökéletesítője, doktor Josef Dallos is magyar zsidó.

A „feltaláló” szó pontatlan; Dallos doktornak voltak elődei. Például Leonardo da Vinci, aki 1508-ban pontosan lerajzolta, milyen legyen az a közvetlenül a szemen viselhető lencse, amely az okulárét helyettesítheti. A 19. század utolsó évtizedeiben német szemészek dolgozták ki a mai kontaktlencse elődjét, üvegből. Ez súlyos volt, nehezen kezelhető, és legfőképpen nagyon rövid ideig viselhető. Az elsőt (legalábbis jegyzettet) 1887-ben készítették.

Dallos Józsefnek „szerencséje” volt: a numerus clausus (átmeneti) felfüggesztése után járhatott a budapesti orvostudományi egyetemre. Ott doktorált, s praktizálásának szinte első percétől a kontaktlencsének szentelte kutatói munkásságát.

Az Európa-hírű Grósz Emil professzor klinikáján dolgozott, s az 1. számú szemklinika laboratóriumában végezte első kísérleteit a 30-as évek elején. Még a Széchenyi Tudományos Társaság is segítette munkáját! (Cikkei főként német szaklapokban jelentek meg.) Az 1929-es modell még csak próbálkozás volt, az 1932-es már használható, de túl nehéz. Más anyagból kellett dolgozni, s ezért Dallos doktor kiváló kapcsolatot épített ki a német Zeiss-művekkel speciális üvegek gyártására.

Dallost nem bántották, nem pályázott kollégái katedrájára, nem volt veszélyérzete. Valakinek be kellett lépnie az életébe, hogy megértesse vele: az elkövetkező években a magyarországi zsidóknak nem a kontaktlencse lesz a fő gondjuk.

1937-es londoni látogatásakor Dallost megkereste az angol orvostudomány, pontosabban a szemészet nagyasszonya, Ida Mann. Beültette egy taxiba, egy órát keringtek a város körül, s ez alatt a hatvan perc alatt Mann doktornő meggyőzte Dallost, hogy azonnal emigrálnia kell. Zsidóként a kontinensen nincs esélye. Doktor Dallos József Londonba költözött, immár végleges hazájába. „Csupán” annyi történt vele, hogy gyakorolta hivatását, kórházi és laboratóriumi praxist folytatott, rendelőjében megfordultak a legmagasabb körök, a brit arisztokrácia tagjai is, a háború alatt pedig azokat kezelte, akiknek szeme légitámadáskor vagy a fronton sérült meg.

Ida Mannt, aki ugyancsak a háború áldozatainak szentelte munkásságát, 1945-ben avatták egyetemi tanárrá. Ő volt az első nő ilyen magas poszton Angliában.

Közben pedig, pontosan 1943-ban, elkészült a plasztik kontaktlencse. Nehezen vitatható, hogy ebbe a világháború is „besegített”. Szükség volt egy új, könnyű anyagra, a plexire. 1948-ban pedig megérkezett a cornea lencse, amely már szabadon hagyta a szemgolyó legnagyobb részét.

A British Contact Lens Association minden évben a legtehetségesebb kutatónak adja a Josef Dallos Research pályadíjat. Dallos halála után emléktáblát helyeztek el Londonban, a Cavendish Square 18. számú ház falán. Rajta a felirat: E házban volt doktor Josef Dallosnak, a kontaktlencse feltalálójának és tökéletesítőjének rendelője 1937–1964 között.

E történethez szomorú kiegészítés kívánkozik: Dallos József testvére, a nagyszerű szobrász, keramikus, festő Dallos Hanna Budapesten maradt. Ragyogó tehetségével odáig juthatott, hogy egy zsidó nőket bujtató varrodában ingeket készített a német hadsereg számára. 1944 végén deportálták. A ravensbrücki lágerből tovább akarták szállítani. Az ő hírhedett szerelvényük volt az, amelynek marhavagonjaiban nők százai sínylődtek tizenhat napon át étlen-szomjan. Hanna belehalt. A történetet naplószerű pontossággal az Ausztráliába kivándorolt Eva Langley Danos írta meg, Prison on wheels – from Ravensbrück to Burgau (Guruló börtön, Ravensbrücktól Burgauig) című könyvében, amely állítólag magyarul is megjelent, de jelenleg sehol sem található.

Josef Dallos feltehetően csak sokára értesült Budapesten maradt családja sorsáról. Egyébként sem tehetett volna értük semmit.

Megjegyzendő, hogy itthon pályatársa, Győrffy István doktor ért el kimagasló eredményeket a kontaktlencsével. (E sorok írójának is ő készítette az első cornea lencsét.) A háború után mellőzték, finoman szólva nem rendszerhű nézetei miatt. A Népszabadság egész oldalas cikkben támadta őt, mert – a szerző szerint – Győrffy doktor „magáncélokra” használta a klinika laboratóriumát.

Dallos József élete és tevékenysége sikertörténet: neki is a „sikeres magyarok a világban” márványtáblán a helye. Kérdés, ha az a bizonyos taxizás nem járt volna eredménnyel, vajon hirdetné-e tábla a nevét itt, Budapesten.

Szécsi Éva

Leromboltak egy zsinagógát Damaszkuszban

Miközben a kormányerők és az ellenzék egymást vádolják a brutális tettel, nekünk a régi mondás jut eszünkbe: Akár az üveg ütődik a kőhöz, akár a kő az üveghez, mindig az üveg törik össze.

Kifosztottak és felgyújtottak egy történelmi jelentőségű zsinagógát Damaszkuszban, miközben a kormányerők és a felkelők harca pusztítja a fővárosnak azt a részét.

A Times of Israel című jeruzsálemi lap szerint a mintegy kétezer éves, a szíriai főváros északkeleti Dzsobár negyedében állott épületet Éliás prófétának emelték, s az ország legszentebb zsidó helye volt. Hogy kik pusztították el, arról ellentétesen nyilatkoznak a szemben álló felek.

A lázadók szerint a kormányerők műve a barbár cselekedet, ők fosztották ki, majd égették porig – közölte az izraeli rádió. A szíriai kormány szerint, amelyet az al-Manár arab televízió idézett, a felkelők égették ki a zsinagógát, és „cionista ügynökök” vitték el az értékes vallási tárgyakat, amit úgymond már hetekkel korábban elterveztek.

Egy videofelvétel szerint, amelyet az ellenzéki katonai tanács tett fel a YouTube-ra, a világ egyik legrégebbi zsinagógája részben a szíriai kormányerők négy héttel ezelőtti bombázásában pusztult el. *Maamún Abdel-Karím,* a szíriai kulturális minisztérium régészeti és múzeumi ügyekkel foglalkozó osztályának vezetője ugyanakkor azt

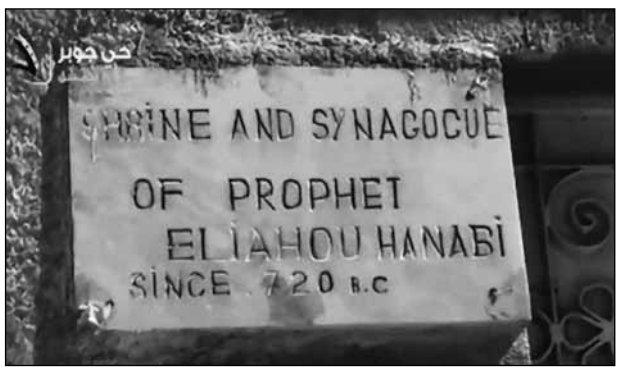

mondta, hogy a szent hely értékes tárgyait már tavaly ellopták, de tisztviselők nem tudtak ellátogatni az épületbe, mert a környék a lázadók kezén van.

Izrael 1948-as létrejötte után a szíriai zsidó közösséget komoly hátrányos megkülönböztetések sújtották. A hatóságok korlátozták a zsidó tulajdonjogokat, a dzsobári zsinagógát is elvették, és palesztin menekültek iskolájává alakították át – írja a Times of Israel. Úgy tudni, ma már csak mintegy húsz zsidó él Szíriában, mindegyikük a fővárosban.

Bassár el-Aszad szíriai elnök 2011 elején terveket jelentett be mintegy tucatnyi zsinagóga újjáépítésére Szíriaszerte, egyebek közt Damaszkuszban is, amit megfigyelők részben arra irányuló erőfeszítésnek tekintettek, hogy az államfő némi támogatást szerezzen az amerikai zsidóság körében.

(MTI nyomán)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.miniimplantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén, egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telkes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

VIII. kerületi, Blaha Lujza tér melletti, 55 m²-es, pompás lakásomat lakottan fél áron eladnám. Csak megbízható egyének jelentkezését várom, zsani01@t-online.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Klinikai szakpszichológus: szorongás, depresszió, pszichoszomatikus tünetek, stresszoldás, párkapcsolati problémák kezelése. 30-236-9656, www.frankzsuzsa.hu

Az önkéntes munka Izraelben továbbra is folytatódik! Magyar csoportok indulnak május 19-én, június 9-én, június 16-án és augusztus 11-én. Jelentkezés Deutsch Jánosnál: lljano@freemail.hu, 06-20-233-8454.

Budapest belvárosában üdüljön fél áron. +36-20-935-4867.

Takarítást, házvezetést vállalok. Megbízható, leinformálható. Tel.: 06-70-279-1612.

Bécsi, idős, egyedülálló személy gondozását, eltartását vállalom. +36-30-468-6102.

Eladó XIII. Visegrádi utcában, a metrótól és a piactól 2 percre, szép, déli fekvésű téglaházban 81 m²-es, IV. emeleti, egyedi fűtésű, 2 szobás, személyzetis, utcai lakás. Tel.: 06-30-664-1219.

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Az Igaz Emberekért Alapítvány adószáma: 18040094-1-42

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki háláját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt a vészkorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető: 06-30-996-2865.

Mártír-istentiszteletek 2013

Május 26.		
Baja	**11.00**	**Ady E. könyvtár**
Mosonmagyaróvár	**14.00**	**temető**
Nagykanizsa	**10.30**	**zsinagóga, temető**
Pásztó	**9.30**	**zsinagóga**
	10.00	**emlékmű**
	11.00	**temető**
Sárbogárd	**16.00**	**temető**
Nyíregyháza	**10.00**	**városi emlékmű**
	11.00	**temető**
Június 2.		
Kispest	**11.00**	**temető**
Devecser	**12.00**	**temető**
Miskolc	**11.00**	**temető**
Salgótarján	**11.00**	**temető**
Tata	**10.00**	**temető**
Tatabánya	**13.30**	**temető**
Zalaegerszeg	**10.30**	**zsinagóga**
	12.00	**temető**
Június 9.		
Eger	**14.00**	**temető**
Győr	**11.00**	**temető**
Révkomárom	**10.30**	**temető**
Ács	**14.30**	**temető, emlékmű**
Nagymegyer	**17.00**	**emlékmű**
Gyöngyös	**11.00**	**temető**
Június 16.		
Balassagyarmat	**11.00**	**temető**
Debrecen	**10.00**	**temető**
Esztergom	**11.00**	**temető**
Kápolnásnyék	**16.00**	**temető**
Szécsény	**11.00**	**temető**
Székesfehérvár	**11.00**	**temető**

A további időpontokat folyamatosan közöjük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérjék figyelemmel, mert változás lehetséges!

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Ápr. 19.	Szombat reggel Ápr. 20.	Péntek este Ápr. 26.	Szombat reggel Ápr. 27.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.30	9.30	19.45	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.30	8.00	19.40	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.00	19.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	19.30	9.00	19.40	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.20	8.00	19.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.20	8.00	19.20	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Április 19. péntek	**Ijjár 9.**	**Gyertyagyújtás: 7.20**
Április 20. szombat	**Ijjár 10.**	**Szombat kimenetele: 8.29**
Április 26. péntek	**Ijjár 16.**	**Gyertyagyújtás: 7.30**
Április 27. szombat	**Ijjár 17.**	**Szombat kimenetele: 8.41**
Április 28. vasárnap	**Ijjár 18.**	**Lág báomer**

Wallenberg-verseny Szegeden

A Raoul Wallenberg Egyesület, a Holokauszt Emlékközpont, a Raoul Wallenberg Szakközépiskola és Szakiskola ismét meghirdette Régen volt? Hol is volt? című történelmi vetélkedőjét, amelynek középdöntője a régióban Szegeden, a Somogyi-könyvtárban zajlott.

A verseny középpontjában a holokauszt történései, az embermentők tevékenysége, a zsidó-magyar kultúra együttélése és embermentő emlékhelyek álltak.

Az eredmény a következők szerint alakult:

1. hely: Paktumiti csapat (SZTEJKI Eötvös József Egységes Gimnázium, Szeged)

2. hely: Wallenberg utódai csapat (Batsányi János Gimnázium és Szakközépiskola, Csongrád)

3. hely: Stockholm csapat (Szent István Gimnázium, Kalocsa)

Az Eötvös Gimnázium csapatának felkészítője, *Bartosné Dobos Andrea* történelemtanár elmondta, éppen aktuális témát jelentett számukra a vetélkedő, hiszen a tananyagban ennél a korszaknál tartottak.

A középdöntő résztvevői komoly díjakban, könyvjutalomban részesültek, amihez a hitközség is hozzájárult a résztvevők jól tartásával. A közösséget a zsűriben *Juhász J. Pál* hivatalvezető képviselte.

L. A.

Budapesti történet

Megszűnt a kommunista rendszer. Bátrabban utaztunk szülővárosunkba. Élményeink hazahoztak a Duna partjára, a Gellérthegyre, meg a többi gyönyörű kirándulóhelyre. Nem is beszélve a Dohány utcai templom péntek esti meglátogatásáról. Itthon – otthon éreztük magunkat.

Így találkozott a három barát egy cukrászdában. Gadi, vagy héber nevén Gad Peleg, Jaksi, Kollár Jancsi, aki nem alijázott velünk, és jómagam, ausztráliai lakos.

Mindhárman itt születtünk, ebben a városban, itt mentünk keresztül a legborzalmasabb gyermekkoron, itt voltunk tagjai a cionista ifjúsági mozgalomnak.

És most majszolta mindenki a saját süteményét. Mert ilyet még az Ígéret Földjén sem lehet enni, már nem is beszélve a kenguruk országáról. Gadi dobostortával, Jaksi mákos rétessel, én pedig gesztenyepürével voltam elfoglalva. Élveztük a kanalazást, szemünk ragyogott, imádtunk minden falatot.

A szomszéd asztalnál valami veszekedésféle tört ki.

– Te úgy viselkedsz, mint egy zsidó! – mondta egyik „barát” a másiknak.

– Tartsd meg a pénzedet, te zsugori! – válaszolt a szőke. Már-már egymásnak rohantak volna...

Gadinak, aki diplomáciai megbízással jött Jeruzsálemből, édesapja jutott eszébe, akit meggyilkoltak a háború utolsó napjaiban. Láttuk, éreztük, be fogja mutatni dzsúdótudását. Elképzeltük, hogyan fog a szőke és barátja kirepülni a Váci utca járdájára. Hogy vitájukat a sárban folytassák, ahová valók.

– Ne – mondta Jaksi –, nem érdemes!

– Hagyd – mondtam én –, kár a rumliért!

Gadinak pirosak voltak a szemei. Felállt, elment a szomszédok asztala mellett. Eszébe jutott, hogy ő mint diplomata jött a magyar fővárosba. Fizetett, és mi ketten csöndben követtük. Kimentünk a cukrászdából, majdnem mintha ellenséges területről vonultunk volna vissza. Nem úgy, mint madarak, akik repülni tanulnak, hanem úgy, mint sasok, akiknek nem tetszik a préda.

Jaksi barátunk z”l Budapesten van eltemetve, Gadi z”l haverunk pár héttel ezelőtt Herzlián halt meg.

Én pedig tovább írok róluk, mert nagyon jó barátaim voltak.

Nyugodjanak békében.

Arje Singer, Sydney

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2011. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 11 797 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a sírkert gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2012. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. **Adószámunk: 18927467-1-19.**

* * *

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 17 éve működő Cödoko Zsidó Szociális, Nevelési és Kulturális Alapítvány részére ajánlja fel. Alapítványunk a befolyt összeget zsidó szociális, nevelési és kulturális intézmények támogatására fordítja. **Adószámunk: 18049196-1-42.**

* * *

Kérjük támogatóinkat, hogy adójuk első 1%-át ajánlják fel a Mazsihisz számára, melynek technikai száma: 0358. A második 1%-ot pedig a Frankel Zsinagóga Alapítvány részére. **Adószám: 18114878-1-41.** Köszönjük!

* * *

Tisztelt Adományozó! Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget mint egyházat. Technikai szám: 0107. Ugyancsak kérjük, hogy adójának további 1%-ával támogassa az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt mint társadalmi szervezetet. **Adószám: 19700557-1-42.** Támogatását köszönjük.

* * *

A Pécsi Hagyomány Szociális Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2011. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány részére ajánlották. A kuratórium döntése alapján a céloknak megfelelően használtuk és használjuk fel. Kérjük, hogy a 2012. évről beadott adóbevallásukban 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére tegyék meg, amit előre is köszönünk. **Adószámunk: 19034834-1-02.**

* * *

Kérjük, támogassa alapítványunkat adója 1%-ának felajánlásával! Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány, **adószám: 18170696-1-42.** Köszönjük támogatását!

Hírek, események röviden

– **Fiaink, Péter és András** bár micvája alkalmából mindazoknak, akik az ünnepélyen részt vettek, bennünket jókívánságaikkal megtiszteltek, hálás köszönetet mondunk. Dr. Schweitzer Gábor és dr. Török Petra.

– **Láng György zeneszerző** születésének 105. évfordulójáról emlékenek meg április 24-én 19 órától a Bálint Házban. Énekel Samu Pandzarisz Diána, Tarján Pál, Kozma György, Szabadi Vilmos hegedül, gitáron Mester Sándor kísér.

Halálozások

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a legjobb feleség, anya és nagymama, Maria Frank Abrams festőművész, Frank Ede és Rózsa Irén lánya, akik mártírhalált haltak Auschwitzban, 2013. március 29-én, életének 88. évében Seattle-ben (USA) elhunyt. Temetése 2013. április 3-án volt a helyi izraelita temetőben. Örökké gyászolják: férje, Abrams Sydney; fia, Abrams Ede (Elijahu) Frank; menye, Bdolah-Abram Tali; unokái, Abram Omri és Noga-Vilma. Emlékét kegyelettel megőrizzük! **(x)**

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

SPÁNN GÁBOR

Szárnyak

A lakásommal szomszédos utcában él egy 80-as, de nagyon jó erőben lévő, egyedülálló idős zsidó hölgy. Holokauszttúlélő, ezért minden esélye megvan arra, hogy mai világunkat is túléli. Ismerjük egymást futólag, és ha találkozunk, megállunk néhány mondat erejéig. Gyakran látom, amint egyik kezében botjával, másikban a háromrészes alumínium éthordóval battyog hazafelé. Gondolom, vagy a közeli zsidó gimnáziumból, vagy a Szeretetkórház konyhájáról viszi haza lukulluszi lakomáit. Az egyik ilyen alkalommal szintén megállított. Tudja, hogy újságíró vagyok, és mint sok mindenkiben, őbenne is felébredt a kényszer, hogy ellásson megírnivalóval.

Tudja, szerkesztő úr, nekem soha nem volt szinte senkim, csak két Wolfi bácsit szerettem, és most már egyik sem él. Gyerekkoromban édesapám öccsét, Wolfi bácsit, aki snájdig katonaember volt, méghozzá repülős. Na nem olyan igazi felhőszelő lövöldözős pilóta, hanem elmondása szerint a repülőtéren ő tankolta fel a leszálló gépeket. Valahol Budaörsön dolgozott, de ha hozzánk jött, mindig fölemelt, hogy megsimogathassam az egyenruhája zsebén díszelgő hímzett arany szárnyakat. Ez jelentette azt, hogy ő repülős. Nagyon szerettem Wolfi bácsit, és ő is engem. Az, hogy az első világháborút végigszolgálta, még valami plecsnit is kapott, sokáig megmentette őt a nácik dühétől. Aztán valamikor 1943 körül behívták munkaszolgálatra, ahonnan soha többet nem jött haza. A századában 200 munkaszolgálatosból talán 3 élte túl a háborút. Egyikük ismerte Wolfi bácsit, és elmesélte nekem a halálát.

Valahol az orosz hómezőkön árkot ásattak velük, hogy majd azzal állítják meg a szovjetek tankjait, és mindezt szakadozott ruhában, papírtalpú bakancsban, –30 fokban. Az én Wolfi nagybátyám ahányszor egy repülő ment felettük, abbahagyta az ásást, és vágyakozva nézett utána. Gondolom, odaképzelte magát a felhők közé. Ez okozta a halálát is. Bajtársa elmondta, hogy –30 fokban 4–5 percet mozdulatlanul állni, az biztos fagyhalál. Mire a keretlegény észrevette a lazsáló zsidót és puskatussal ásásra ösztökélte, Wolfi bácsi úgy ahogy volt, kezében az ásóval, eldőlt, és rögtön hozzá is fagyott a harci gödörhöz. Sose tudtuk meg, hol nyugszik.

Én túléltem a háborút, ledolgoztam 40 évet, sosem volt férjem, gyerekem, és most is magam látom el háztartásomat. Évek óta egyetlen társam volt, egy imádott jákópapagáj, akit Wolfi bácsinak neveztem el, annak ellenére, hogy azt sem tudom, hím volt-e. Kicsit hasonlított a feje Wolfi bácsira, na meg a szárnyak. És képzelje el, szerkesztő úr, múlt héten szólt a telefonom, az apró panellakásban bementem a szobába felvenni. Wolfi bácsi egész nap szabadon röpködött, már amennyire tudott, és ezért történt a tragédia. Míg én hosszan beszéltem a barátnőmmel, Wolfi bácsi a konyhát választotta, ahol a gáztűzhelyen bablevest főztem. Tetszik tudni, a babot sokáig forralni kell, hogy ne legyen kemény. Nyilván az erős szaga vagy a gőz csalta oda, de az én Wolfi bácsim fölé repült, és belezuhant a majdnem 100 fokos bablevesbe. Ne tudja meg, hogy milyen állapotban találtam a leves elkészültekor. Na ehhez mit szól?

Hosszasan törtem a fejem, mi vigasztalót mondhatnék erre a bizarr történetre. Ezért ezt meséltem a néninek: Tetszik tudni, amikor Lindbergh leszállás nélkül átrepülte az óceánt, ez világszenzáció volt. Az amerikai sajtó hetekig csak ezzel foglalkozott. Az NBC rádió szétküldte riportereit az újvilág különböző részeire az emberek véleményét rögzíteni. Az anekdota szerint az egyik riporter Ohio államban, egy isten háta mögötti farmon talált egy fekete gazdálkodót, aki faháza tornácán ült, és rágta a bagóját. A riporter az orra alá nyomta a mikrofont, és feltette az obligát kérdést: Na, Uncle Ben, mit szól ahhoz, hogy ez a Lindbergh átrepülte az óceánt?

Az öreg cowboy előbb kiköpte az agyonrágott dohányleveleket, majd ennyit mondott: Szóval mi is van? Repked a zsidaja? Repked? Ebből még baj lesz...

Lubavicsi nem lehet ellenzékben

Berl Lazar, „a Kreml rabbija”

Bárhol él a zsidó ember, lojálisnak kell lennie a hatalomhoz – jelentette ki az orosz főrabbi a Kommerszant című napilapnak.

Berl Lazar szerint ma Oroszországban nem létezik állami szintű zsidóellenesség, ezért nincs szükség úgynevezett különleges intézkedésekre, azaz kivételezésre a zsidóság esetében. A Kreml-pártinak tartott főrabbi, aki amerikai és 2000 óta orosz állampolgársággal is rendelkezik, kijelentette, ma nincs egyetlen zsidó ember sem Oroszországban, aki azt mondhatná, hogy hátrányos megkülönböztetés éri.

A milánói születésű, az Egyesült Államokból több mint húsz éve Oroszországba érkezett, majd itt letelepült főrabbi szerint ma a világon Oroszországban van a legszervezettebb, a legnagyobb és a legegységesebb zsidóság. Úgy véli, a jelenlegi hatalom olyan sokat tett a zsidóságért, mint amennyit soha senki az elmúlt 300 évben, és nagyon hálásak a vezetésnek ezért, de senkit sem befolyásolnak abban, kire szavazzon.

Berl Lazar a Kommerszantnak elmondta: személyesen is aktívan lobbizott azért, hogy Washington eltörölje a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény megadását tiltó Jackson–Vanik törvénymódosítást. A jogszabály 1974-ben lépett hatályba, érvénytelenítését csak tavaly december 20-án írta alá *Barack Obama* elnök.

A főrabbi azonban sajnálja, hogy a Jackson–Vanik eltörlésével egyidejűleg az amerikai szenátusban elfogadták a Magnyitszkij törvényi záradékot. Szerinte a Szovjetunió zsidóellenes politikája miatt született 1974-es jogszabályt nem volt indokolt összekötni a Szergej Magnyitszkij orosz ügyvéd halála miatt felelősnek tartott hivatalnokokra vonatkozó büntető intézkedésekkel.

Berl Lazart az 1980-as évek végén Menachem Mendel Schneerson chászid rabbi, a Chábád vezetője küldte az akkori Szovjetunióba, hogy segítse a zsidó vallási élet feléledését. 1993 óta a FÁK rabbiegyesülésének elnöke. 1999-ben a Zsidó Közösségek Szövetsége főrabbinak választotta, majd 2000 júniusában az orosz zsidó közösségek kongresszusa orosz főrabbinak tette meg. Tagja az államfő mellett működő vallási tanácsnak.

(MTI)

*

„Segítsd elő annak az országnak a békéjét, amelyben élsz, mert az a te békéd is” (Jeremiás). Hogy hányan éltek és visszaéltek a prófétának e mondatával az utóbbi évtizedekben, erre az itt élő zsidóság a tanú. Leggyakrabban a kommunizmus idején hirdették, a rendszerváltás óta „már nem divat”. Tudniillik a demokráciában ellenzék is létezik. És ha örökké érvényes lenne a próféta mondata, akkor 45 után nem vonták volna felelősségre B. B. rabbit a nácikkal való kollaborálásért (majd később felmentették), hiszen ő is csak azt tette, hogy elősegítette annak az országnak a békéjét, amelyben élt...

(kápé)

בר מצוה

Cáv hetiszakaszának szombatján járult a Tóra elé *Schweitzer András* és *Schweitzer Péter* a Hősök Templomában. Az aktuális részletet maguk olvasták a Szent Tekercsekből, majd *Fekete László* főkántor Misebérach éneke után *Frölich Róbert* főrabbi intézett hozzájuk bensőséges, meleg hangú avatóbeszédet. Ezután az ifjakat nagyatyjuk, *Schweitzer József* ny. országos főrabbi áldotta meg, az egész ünneplő családra a Mindenható gazdag áldását kérve.

Az istentiszteletet kidus követte, melynek során a Hitközség ajándékát szíves szavakkal *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató nyújtotta át a bár micva ifjaknak, majd tanáruk, *Szerdócz József* újpesti rabbihelyettes tóramagyarázat keretében üdvözölte kedves tanítványait.

Programajánlat

MÁJUS

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

1. (szerda) 19 óra: Hangovers
2. (csütörtök) 19 óra: Hangovers
5. (vasárnap) 19 óra: Bächer Iván: Egyáltalán nem békebeli kabaré
6. (hétfő) 17(!) óra: Popper Gábor: Séták apámmal
7. (kedd) 19 óra: Áron László: Örkény-est